...ТЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 196 (13512)
1971 оной августын 20, пятница

Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР А. И. ПОЗДНЯКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет ба ажахын органуудта олон жэл соо оролдосотой һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Баргажанай райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша нүхэр **Поздняков** Александр Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан. 1971 оной августын 18.

ТАСС
...ЭЭ НОНИН

...СОВЕТ-ИНДИИН ...ДОГОВОР ХҮСЭНДӨӨ ОРОБО

...найрамдал, хани барисаан, ...холбоон тухай совет... договорто 1971 оной ав... 9-дэ Нью-Делидэ СССР-эй ... хэрэгүүдэй министр ... Громыко, Индиин Гадаадын ... министр Сваран Сингх ... һэн. Энэ договорые ... баталалгын грамотануу... андалдан абалсалга СССР-эй ... августын 18-да болоо. ...лэн баталалгын грамота... андалдан абалсаһан саг... хойшо договор хүсэндөө

...мотануудые СССР-эй Га... хэрэгүүдэй министрэй нэ... орлогшо В. В. Кузнецов, ...Советскэ Союзда байдаг ...сайд Кришнарао Шиварао ... андалдан абалсаа. (ТАСС).

—□—

...РВ-дэ СОВЕТСКЭ ТУҺАЛАМЖА

...гэй өөрыгөө хамгаалха ...ниень бэхижүүлхэ та... ...лдоoһэгүй нэмэлтэ туһа... Вьетнамай Демократическа ...бликада Советскэ Союзай ... тухай хэлсээндэ һүүлэй ... Москвада Совет-вьетнам ...дүүдэй болоһоной эсэстэ ...бигдаһан байна.

... халуун, совет болон ... арадуудай үнэн зүрхэ... ... барисаанай ба дай... һанал нэгэдэлгын оршон ... хэлсээнүүд үнгэрөө. (ТАСС).

—□—

...Б НАЙРАМДАЛАЙ ТАЛА ...АРИГШАДАЙ УУЛЗАЛГА

...ҮҮ. (ТАСС). Эб найрамда... ...ла баридаг совет ба мон... ...дүүдэй түлөөлэгшэдэй уул... ...харин оронуудай арадууд... хани барисаа байгуулдаг ... соо августын 18-да ... байна. Делегацинуудай ... олониитын элитэ ажал ...шад, промышленна ба ... ажахын үйлэдбэриин тү... ...д, соёлой ба искусствын ...рилэгшэд оролсоно. ДРВ-... ...өөлэгшэд мүн лэ байлса-

...алга неделиин турша соо ...лхэ юм. Уулзалгада ха... ...шад хамтын документнүү... зүбшэн хэлсээд, баталан ... Эрхүүгэй ба областиин про... ... предприятинуудта, ба... ...рудта, һуралсалай газар... ...гэнүүдые хэлэхэ, Зүүн ... экономико ба соёлой ...лтэй танилсаха байна.

—□—

...ЮРИЙ ГАГАРИНДА ...МЯТНИК БОДХОГДОБО

...ЕЗДНО ГОРОДОК. (ТАСС). ...навтнуудые бэлдэдэг Ю. А. ...най нэрэмжэтэ центртэ ... Союзай Герой, СССР-эй ...-космонавт Юрий Алек... Гагаринда памятник бая... ...шон байдалга августын ... нээгдээ.

...э тэрэнние мэдэхэгүй хүн ...гүй: эндэ Юрий Гагарин ...гаа, түрүүшын ниидэлгэ... ...ээ, хүдэлмэрилөө, замбуу... ...дайда руу ниидэлгые хэ... ханинартаа туһалаа. Нам... ...бшэн, һайн һайхан абари ... ажал хүдэлмэридөө ...тай хүн байһан юм. Ге... ...эл иимэээр ханинарайнгаа ... зүрхэндэ хадуугдан үлэн-

...Юрий Гагаринай хүшөөгэй ав... ...ты урлан бүтээгшэ Борис ..., архитектор Александр ...рин манай бүмбэрсэг дэл... ...олон миллион хүнүүдэй мэ... байһан шэнгеэр замбуули... ...дайдые шэнжэлэн мэдэгшын ...турна портредые бүтээһэн ...

...Элитэ эрдэмтэд космонавтнууд. ...т Армиин ба олониитын тү... ...гшэд памятнигые нээлгэ ... байлсаа.

Харгын хоёр тээгүүр хүнэй үбсүүндэ хүрэмэ үндэр шэниисын ургаса хана шэнгеэр тэбхыжэ, эдеэшэжэ байһан хүндэ хоолосуудаа ганхуулан дохино, һалхи һэбшээндэ аяар холоһоо далай мэтээр эбхэрэн долгилно.

— Эндэһээ гектарай хэды шэнээн ургаса абтаха гээшэб?— гэжэ «Родина» колхозой главна агроном Фёкла Сергеевна Вороноваһаа асуубаб.

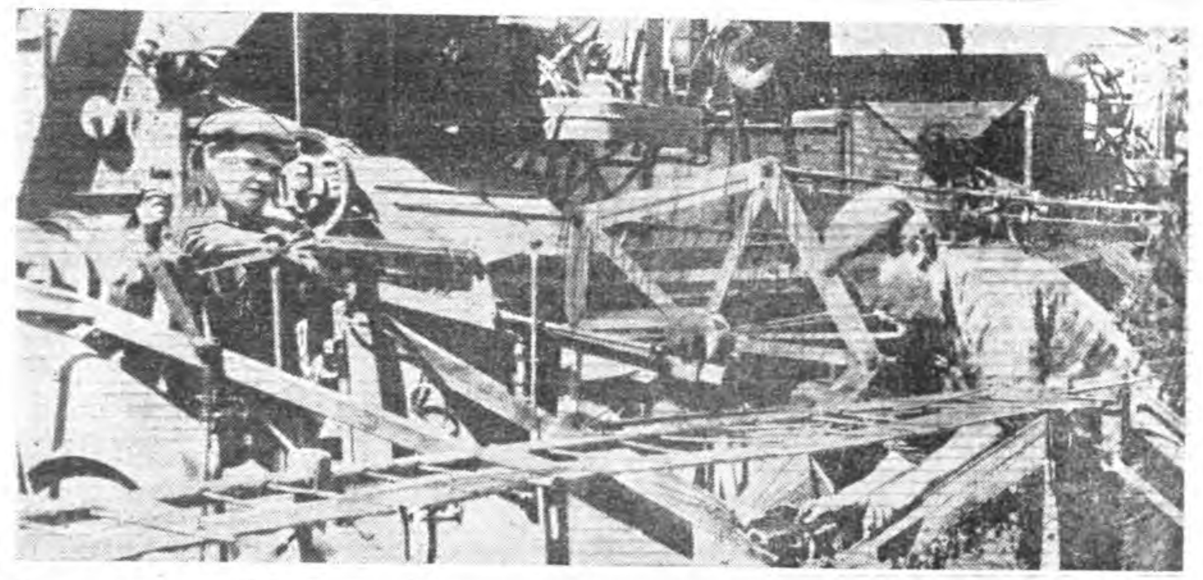
— Гектарай хорёод центнер сохом гараха аабза. Колхоздомнай энээнһээ үшөөшье һайн ургасатай шэниисэ бии даа. Байгша ондо бүхы 5750 гектар орооһо тарианай га бүриһөө дунда зэргээр 18—19 центнер ургаса абаха зорилготойбди. Тиигэжэ хамта дээрээ 100 мянган центнер тарая хуряажа, тэрэнэйнгээ

ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА ТҮГЭС БЭЛЭН

30 мянган центнерынь гүрэндэ худалдахабди, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Хяагтын аймагай «Родина» колхозой тарияшад, механизаторнууд иигээд һаяар, августын 20-һоо тарияндаа жэгдэрэн ороховь. Ургаса хуряалгадаа эртэнһээ һайнаар бэлдэжэ, мүнөө гушаад комбайн болон тарая хадаха жаткануудаа хаһа сагтань заһабарилаад, түгэд бэлэн болгонхой.

Бүри хабарай тарилгын дүүрэмсээр механизаторнуудынь тарая хуряалгада хүдэлхэ техникэеэ заһабарилжа эхилээ юм. Бүхы машина, техникэеэ түргэноор, һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргээд, олонхи комбайнернууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа байна. Жэшээлхэдэ, дүршэл ехэтэй комбайнернууд Алексей Бабайлов, Дмитрий Климов, мүн Буряадай хүдөө ажахын институтда һурадаг студент Иван Иванов гэгшэд заһабарилга дээрэ эрхимээр хүдэлөө.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу механизатор, хүдөө ажахын институдай 3-дахи курсын студент И. Иванов комбайнаа заһабарилжа дүүргээд, унаһан тарая хадахаар мотовилыень тааруулжа байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭЕ

РЕПОРТАЖ

ХАМТЫН ХҮСӨӨР

Хойноһоо бууһан үглөөнэй һалхинда Булагай сабшалангай ногоон миралзан долгилжо, «хүлһөөнь» буулгажархиходо эгээл эди хаба болошоһон хэбэртэй харагдана. Илангаяа һайнаар уһалагдаһан зүүн талаарнь үдхэншье, үндэршье. Үсөөхэн хүнтэй звено һүүлдэжэ гараад, сабшалгынь ехэ.

— Ургамал шулуутай, бүхэ ногоотой, олоороо воскреснигээр лэ доро дарахаһаа бэшэ, үсөөн хүнэй хойнонь гарахаар бэшэ сабшалан юм даа. Трактораар сабшанабди гэхын ухаангүй,—гэжэ пенсионер үбгэн Гомбо Занаев хөөрэнэ.

Тиигэһээршье байтар хоёр автомашинаар хүнүүд олоороо ерэжэ, уһанай захада бууханъ харагдаба.

Уһанай захаһаа зүүн боори хүрэтэр 200-гаад метр утатай мүр туугаад, үглөөнэй наранай гэрэлдэ 30-аад хажуур ялагашалдана.

Үлэгшэнэй сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Р-Б. Будаев түрүүлэнхэй. Тэрэнэй хойноһоо багшанар, үхибүүдэй саадай, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд гансата 50-яад метрэй зай абаад зүүлэшэбэ.

Абаһаар урилдаан болоjо, нютагай дунда һургуулиин завхоз Даша-Нима Санжиев эли бодо шалгаржа захалба. Наранай шангааршье шарахые хэлэхэ гүш, ногооной бүхыешье хэлэхэ гүш, һайсахан лэ хара хүлһэ адхаруулхаар. Мэнэ мэнэ болоод лэ «хард!» гэхэ абяан дуулдажа, хажуур дабтажа һууһан хоёр үбгэд сүлөө тухагүй «тон-тон» дабтана.

Нара оротор сабшалга үргэлжэлжэ, Булагай сабшалангай гол бээ унашоод байгаа һэн. «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ Н. С. Очиров сугларагшадта ехэ баясхалан хүргэжэ, саашадаашье туһалжа байхыень уряалба.

Энэ үдэр мүн «Красный Октябрь» колхозой Баруун Дүтэлүүр гэжэ газарта воскресник болоjо, сабшалга, тармалга хэгдээ. Хоёр үдэр соо болоһон субботник, воскреснигтэ хамтадаа 100-гаад хүн хабаадажа, 30 гаран гектарай сабшалга, 5 гектарай тармалга, сомолго хэгдээ. Нютагай эмхи зургаануудһаа гадна, аймагай түбэй эмхи зургаанууд, организаци, предприятинуудһаа олохон хүн ерэжэ, колхозой үбһэ хуряалгада ехэ туһа хүргэһэн байна.

Үнгэрөөшэ суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ аймагай бусадшье ажахынуудта хаа хаанагүй олон зуун хүнэй хабаадалгатай воскреснигүүд болобо. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай ажахынуудай сабшалан дээрэ 2000 гаран хүн нэмэжэ хүдэлһэн байна. Хоёр үдэр соо олониитэ зоной туһаламжаар 350 гаран гектарай ногоон сабшагдаа, 100 гаран гектарай үбһэн тармагдаа, 1000 гаран центнер һайн шанартай үбһэн һүрилэгдөө. Тэрээнһээ гадна, баһал олоной туһаламжатайгаар 2540 центнер сенаж, 150 тонно силос дарагдаһан, 1000 гаран центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэһэн байна. Илангаяа «Красный Октябрь», «Дружба», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Баян-Голой совхоздо аша үрэ ехэтэй ажал хэгдээ.

Шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэг бүгэдэ зоной хэрэг гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлэһэн байна. Илангаяа мүнөө жэлдэ хэмһээ үлүү хура бороотой, үертэй усалтай байжа, үбһэ хуряалгын ехээр удаарһан, олон зуун гектар сабшалангай уһанда абтаһан ушарһаа ниитынгээ малда тэжээл бэлэдхэлгэдэнь колхоз, совхозуудтаа бүхы шадалаараа туһалха гээшэ хүн бүхэнэй уялга, нэрэ хүндын хэрэг гэжэ аймагай ажалшад, ажал хэжэ шадахаар хүн бүхэн тоолоно.

Иимэ субботник, воскреснигүүд Захааминай аймагта хүйтэн намар болотор үнгэргэгдэжэ байха.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

ҺҮРИНҮҮД БОДОНО

Нарин Хүнды. Хэдэн жэлэй саада тээ эндэ һүрэг хони, мал атарлан бэлшэжэ ябагша һэн. Харин мүнөө.., морин косилка, тармуурай таршаганаан, гар хажуурай ханхинаан, омог дорюун хүбүүд, басагадай хүхюун зугаата энеэдэн таһалданагүй. Ушарынь юуб гэбэл, мүнөө зундаа хура бороотой байжа, ногооной гарасын хаа хаанагүй һайн байбашье һаань, колхозой ехэнхи сабшалан уерэй уһанда абтаа юм. Энэ ушарһаа болоjо, ажахынь үбһэшэд һаяын нарата сэлмэг үдэрнүүдтэ һайн ногоотой бэлшээриеэ түүбэрилэн сабшажа эхилээ.

Эндэ ажалладаг Василий Дансорунович Цыбиковэй хүтэлбэрилдэг звенодо 187 гектар сабшалан даалгагданхай. Һүүлэй үедэ ороһон хура бороогой үедэ 90 гектарынь уһанда абтаа. Тиимэһээ тус звеногой үбһэшэд үлдэгшэ 97 гектар сабшалангайнгаа ногоо хуряажа абаад, хараалагдаһан даабаряа дүүргэхын тула энэ бэлшээридэ зөөжэ ерээ бшуу. Уһанайнь татажа һуухада тэдэ орхиһон сабшалангаа сабшахаар хараална. Эндэ ногоониинь нилээд һайнаар урганхай. Уридшалан багсаахада гектарай 18—20 центнер үбһэ хуряаха зорилготой.

Тус звеногой үбһэшэд гансашье бэлшээри бэшэ, мүн хадын ташалан, хаягай ногоо бултыень сабшажа һүрилхөөр түсэблэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, һогооборшье ногоо үлөөнгүй хиргахаар харааланхай.

— Бидэ мүнөө энэ бэлшээридэ 600—700 центнер үбһэ сабшажа сомохо зорилготойбди. Һүүлэй байдалаар 300 центнер үбһэн һүрилэгдөө,— гээд Василий Дансорунович хөөрэнэ.

Үдэрэйнгөө сайлалгаһаа бусаһан үбһэшэдэй ажал улам эршэдэнэ. Уданшьегүй сомогдожо байгаа һүри дээрэ тракторист Дэмбэ Дондоков Василий Цыбиков хоёр гаража, механизатор Тогмит Цынгеевэй жолоододог «Беларусь» тракторта тодхогдоһон оньһон түхеэрэлгээр үгтэһэн үбһыень тодон абажа, тэрэ дороо ябталан гэшхэнэ. Тойроод лэ тракторнуудай таршаганаан замханагүй. Хирэ-хирэ болоод лэ Геннадий Цыбиков трактораараа бухалнуудые сомоогой захада асарна.

Сомогдожо байгаа һүриһөө тээ саанахана үбһэ тармаха, ашаха хүдэлмэри улам эршэтэйгээр ябуулагдана хэбэртэй, хүн бүхэн туха сүлөөгүй ажалланад. Уданшьегүй һүри нюруулха саг тулажа, хоёр шииираг залуу хүбүүд Василий Цыбиковтэ үбһэеэ асаар асалжа һарбайна. Харин үнөөхи тракторынь шэнэ сомоогой һуури бэлдэжэ тухагүй.

— Звеногоймнай үбһэшэд даалгагдаһан сабшалангһаа 1600—1700 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй байһан. Үшөө бэлшээридэ бэлэдхэгдэһэн үбһэнтэйгөө 2300—2400 центнер болохо юм шуу — гэжэ В. Цыбиков баяртайгаар мэдүүлээ һэн.

В. ЖАРКОЙ.

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1971 оной августын 17-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сабшагдаһаниинь	Һүрилэгдэһэниинь	Сенаж	Үбһэнэй гурил	Силос
Баргажанай	20	8	4	—	16
Баунтын	39	13	—	—	—
Бэшүүрэй	51	35	31	56	6
Зэдын	19	8	3	19	1
Яруунын	23	5	—	50	7
Загарайн	44	31	73	24	7
Захааминай	48	30	146	5	36
Кабанскын	48	21	31	48	40
Хэжэнгын	51	31	72	75	26
Хурамхаанай	24	10	7	—	21
Хяагтын	44	37	18	26	2
Мухар-Шэбэрэй	39	27	29	72	3
Ахын	55	34	—	—	—
Прибайкалиин	37	25	64	—	24
Хойто-Байгалай	20	12	—	—	—
Сэлэнгын	23	15	11	55	2
Түнхэнэй	51	31	—	92	31
Улаан-Үдын	24	15	54	13	13
Хориин	28	16	158	21	0,6
Республика бүхыдөө:	34	20	42	46	12

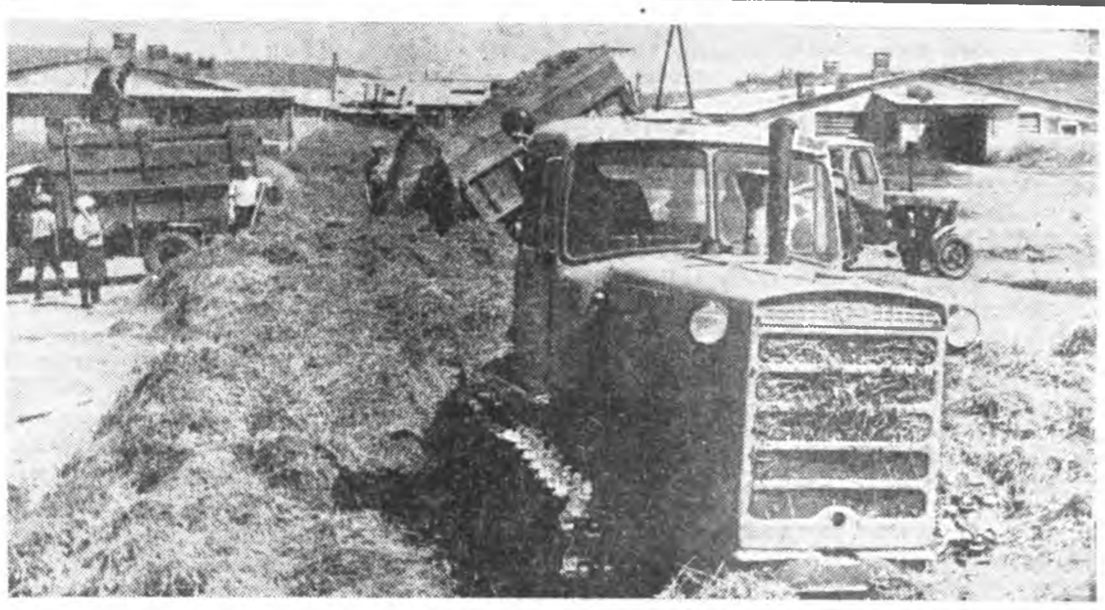
ХУРА БОРОО ГЭНГҮЙ

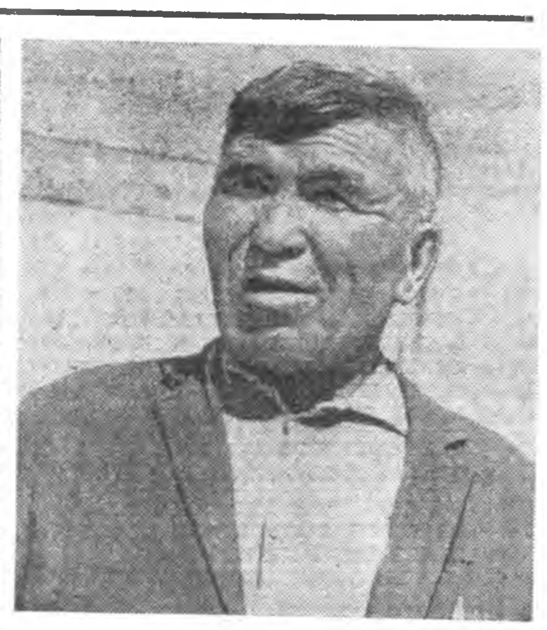
Саяан уулын хормойдохи энэ колхозой гэшүүд хамтынгаа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ үбгэн залуугүй хабаадажа байнхай.

Һүүлэй дүнгөөр Сагаан-Нуурай отделениин А. И. Домышевой даадаг звено хүн бүридөө 51,3 центнер үбһэ хуряажа, колхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараба. Комсомол-залуушуулай звено бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Тус звеное комсомольско эхин организациин секретарь Н. Д. Гыргешкинов толгойлно. Залуушуул Б. Могоев, Р. Садыев, В. Ивахинов, пионер Цыбиков гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

Мүн Хуурай-һубагай отделени 1232 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ, колхоз соогоо түрүүлэнхэй. Августын 13-най дүнгүүдээр «Восточные Саяны» колхоздо 8500 центнер үбһэн бэлэдхэгдээ. Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ эндэ түлэг дундаа ябаһаар.

Б. БИРБАЕВ.
Түнхэнэй аймаг.





Хамтынгаа һүрэг малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ республика доторнай түлэг дундаа ябажа байнхай. «Сибиряк» колхозой хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэрие урагшатай һайнаар ябуулжа байна. Энэ ажахын 3 отделенинүүдтэ тус бүридөө 400 тонно силос дарагдаа. Силос даралгада 15—20 машина таһалгаряагүй ногоо зөөнэ. Эндэ олон хүдэлмэрилэгшэд халаанайнгаа нормые 120—150 процент дүүргэнэ.

Ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ ажаллажа байнхай. Үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдшье миин һуунагүй, шадалайнгаа зэргээр үбһэ хуряалгада өөһэдынгөө хубитые оруулхаяа оролдонод. Бүхы наһаараа энэ колхоздо хүдэлһэн Алексей Филиппович Шелехов үндэр наһатай болобошье, тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүнөө үедэ Алексей Филиппович үбһэндэ хүдэлжэ байнхай.

К. ГАБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Силос даралга түлэг дундаа. 2. А. Ф. Шелехов.

Фотонь авторай.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ШАЛГАНАБДИ

ХАРЮУСАЛГАГҮЙ БАЙҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

«Улаан-Оронго» колхоз аймаг соогоо олон адууһа малтай ажахынуудай нэгэн юм. Мүнөө жэлдэ тус ажахы 31 мянган центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй. Энэ ажахыда үбһэ хуряалга хэр ябажа байнаб гээд хаража үзэе.

Энэ халуун хаһада колхозой нуга, сабшалан дээрэ оньһожоруулмал 3 бригада хүдэлжэ байнхай. Үбһэ хуряалгада тракторай 9 косилка, 6 тармуур, бухал, баал суглуулха 5, һүри хаяха 3 оньһон түхеэрэлгэнүүдһээ гадна, 3 морин косилка, 5 морин тармуур гэхэ мэтын техникэ хүдэлнэ. Колхоз үбһэндэ ороһонһоо хойшо 600 гектарай ногоо унагаажа, 422 гектар сабшалангай үбһэ сомоjо, дүн хамтадаа мүнөө үедэ 1000 гаран центнер үбһэтэй болоод байна. Адууһа малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжоёо тон мууса хэрэглэжэ байнхай.

Б. Цынгуевай, Н. Рябовай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулмал бригаданууд оньһон техникын ажалай бүтээсэ гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй байһаар.

Нүхэр Рябовай хүтэлбэрилдэг бригадын сабшагдаһан 200-гаад гектарай 100-гаад гектарай үбһэн сомогдоод байна. энэнь сабшагдаһан талмайн тэн хахадынь болоно. Энэ бригадын үбһэ хуряалгые хаража үзэбэл, тон хангалтагүй.

Нуга сабшалангайнгаа ногоо дээгүүр, шанар муутайгаар сабшана. Ханааб, шугы бургааһанай заха үзүүрэй ногоон орхигдошоно. Хатаһан үбһэеэ хогтойгоор тармана, баал болгогдоһон үбһэн саг болзор соогоо хуряагдадаггүй дээрэһээ. гутадагшье ушар бии. Эдэ бүгэдэ дутуу дундануудые хаража, мэдэжэ байгаад колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа хандуулдаггүйнь харамтай.

Ажахынууд үбһэндэ орохынгоо урда тээ хүдэлмэришэдөө суглуулжа, энэ халуун хаһада хайшан гэжэ һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахаб, ажалай түлбэри, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, тодорхой даабаринуудые абадаг гээшэ ааб даа. Теэд Улаан-Оронго колхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгые үлүүдэ тоолоно хаш.

— Эдэ бүхы асуудалаар тоо бүридхэгшэд хөөрэлдөө үнгэргэхэ юм, — гэжэ намда колхозой правленидэ хэлээ бэлэй. Харин энэ хэрэгынь дан тиимэ бэлэхэнээр бүтэхэгүйхэн байшоо. Хоёрдохи, гурбадахи звенонуудай үбһэшэдэй эрилтээр ажалай түлөөһэн хайшан гэжэ түлэгдэхэб, мүн бэшэшье шухала асуудалнуудаар колхозой главна агроном С. М. Монхонов, экономист Доржиева гэгшэд ажалай үедэ суглаа татажа хөөрэлдэхэ баатай болоо.

Мүн эндэ силос даралга эмхи гуримгүйгөөр ябана гэжэ хэлэмээр. Табан үдэрэй туршада ажахын хүдэлмэришэд оройдоол 213 тонно силос дараһан байха юм. Шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ 3 комбайн, 8 автомашина табигдаһаншье һаа, тэдэнэй ажалайнь бүтээсэ тон бага. Шофернуудай бэе бэеэ хүлеэхэ ушар гараад лэ орхино. Тиигэхэ зуура МТМ-гэй хашаа соо 2 шэнэхэн силосно комбайн һаяын үдэрнүүд болотор хүдэлгэгдөөгүй байһан юм.

Сүлөөтэй сагтаа үбһэ хуряагшад шэнэ газетэ, журналнуудые саг болзортонь абажа уншаха аргагүйдэнэ. Концерт, лекцие эндэ дурдаһанайшье үлүү. Үбһэ хуряалгын үедэ колхозниугуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана.

Оронгодо үбһэ хуряалгын үедэ оролдосотой һайнаар ажаллажа байһан хүдэлмэрилэгшэд бии юм. Нүхэр Цыденовэй хүтэлбэрилдэг звено 700 центнерһээ дээшэ үбһэ бэлэдхээ. Энэ нүхэр үбһэ хуряалгада өөрынгөө дураар звено даажа гараһан байна. Һургуулиин һурагшад болон үбгэд, хүгшэдһөө бүридэһэн энэ звено Янгаажанай ойн соорхойнуудай ногоо сабшажа абаа. Звенодо оройдоол ДТ-20 нэгэ трактор хүдэлдэг һэн. Энэ тракторыень абажа, ондоо звеногой мэдэлдэ үгтөө. Янгаажанда 1500 центнерһээ доошо бэшэ үбһэ хуряажа абамаар, теэд энэ звеногой гэшүүд тракторгүй болоходоо ондоо бригада, звенонуудта ошожо хүдэлхэ баатай болоо.

Ушарһан дутуу дунданууда ойрын үдэрнүүдтэ усадхажа, хамтынгаа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжонуудаа бэдэрхэ саг эндэ үни тулажа ерэнхэй.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

Республикын түрүү хонишодой зүблөөе угтуулан

ХОНИН hҮРЭГ—КОЛХОЗОЙ БАЯЛИ[К]

ЗЭДЫН АЙМАГАЙ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗОЙ ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛhӨӨ

Нарин ноohото хони үсхэбэрилгөөрөө Буряад орон доторoo суурхаhан Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишод түрэл партиингаа XXIV съездын шиидхэбэрииe бэелүүлэн, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ шэнэ амжалта туйлаба. 1971 ондо колхозой зуун эхэ хонин бүриhөө 98,7 хурьган томо болгогдожо, хонин бүриhөө 3,4 килограмм ноohон хайшалагдаhан байна.

Эхэ хонидые харууhалдаг бригадануудай хахадhаа олонхинь гэхэ гү, али 12 отарынхид зуун эхэ хонин бүриhөө зуу гаран хурьга томо болгоhон байна. Урда жэлдэ зуутанай тоодо 15 бригада ороо hэн.

hаяхан манай корреспондент Б. Гылыков энэ колхоздо ошожо, тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй, хонишодтой уулзажа, дүй дүршэлтэйнь танилсаhан, манай газетын 1971 оной августын 17-ной номерто толилогдоhон «Хони үдхэхэ шухала асуудалнууд» гэhэн эрдэмтэ И. Харжеевэй статья тушаа hанамжануудыень hуража абаhан байна. Энэ колхозой хонишодой амжалтанууд, саашанхи зорилгонууд, ажалай онол арганууд тухай доро бэшэгдэбэ.

ХОНИШОДОЙ ШАДАБАРИИН ЗЭРГЭЭР...

Д. Б. ЛУМБУНОВ—колхозой түрүүлэгшэ

Колхозой үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгохо, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай ажахы гол түлэб нарин ноohото хонидые үсхэбэрилдэг болоhон байна. hүүлэй табан жэлэй туршада хонидоймнай тоо 8 мянган толгойгоор олошоржо, мүнөө жэлэй эхиндэ 41.700 гаран хонитой болоод байгаабди. Мүнөө үедэ хони, хурьгаднай хамтадаа 55 мянга гаран болонхой.

Хонидой тоо толгойн олошорхотой, ашаг шэмынь дээшэлхэтэй сасуу тэрэнэй олзонь ехэ болоно. Үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр хонин ажалhаа 1.367.000 түхэригэй продукци абтаа гэхэ гү, али бүхы олзо оршымнай 80 процентдэ хүрэhэн байна. Колхозой сэбэр олзонь бүхыдөө энэ hалбариhаа ороно гээшэ. Нёдондо хонин ажалhаа 572 мянга гаран түхэриг сэбэр олзо абтаа hэн.

Мүнөө үедэ 80 гаран отара хонид харууhалагдана. Тэндэ колхозоймнай гол ажалшад — 200 гаран хонишод хүдэлнэ. Эдэ хонишодой олонхинь дүршэл, шадабари ехэтэй, олон жэлдэ хүдэлhэн, ажалша бэрхэ зон. Илангаяа эхэ хонидой отарануудта найдамтай, оролдосотой хүнүүд табигданхай.

Олон жэлэй дүршэл дээрэhээ, мүн колхозойнгоо арга боломжонуудые харалсажа, отарануудые бүридхэнэбди. hүүлэй жэлнүүдтэ отаранууднай ноohонойнгоо шанараар, үнгэ зүhөөр, наhаараа бүридхэгдэдэг болонхой. Манай колхозой отара бүхэн 580—670 эхэ хонидhоо, 700—800 зуhагуудhаа, 880—960 түлгэдhөө, 720—830 эрьенүүдhээ бүридэдэг. Энээниие бидэнэр зохид гэжэ тоолонобди. Хэрбээ энээнhээ үсөөн байбал, хонишод хүртэхэгүй, тэдэнэрэй салин хүлhэн бага болохо жэшээтэй. Мүн энээнhээ олон хонитой отара эмхидхэхын аргагүй, харууhаниинь нэгэ бүлэдэ хүндэ болоно.

Хоёрдохёор, хурьгадые ямар сагта абахада зохид бэ гэhэн асуудал манай ажахыда шиидхэгдээ гэжэ тоолонобди. Урдань зарим хонидоо үбэл эртүүр, нүгөө заримыень хабар орой хурьгалуулдаг hэмди. Иигэжэ хонидые хоёр таhалжа хурьгалуулхада муу талань олон байба. Энэнь хурьгадые нэгэ сагта илгаха аргагүй болгодоно. Искусственна үрэжүүлгэ, түл абалга хэдэн hарада унжагайржа, хонишодойшье, колхозой хүтэлбэрилэгшэдэйшье ажалда hаад татадаг. Тиимэhээ hүүлэй жэлнүүдтэ хонидоо февралиин hүүл, мартын эхин багаар хурьгалуулнабди. Энэ болзорто түл абахын тула хонидоо сентябрь hарада үрэжүүлнэбди. Энэ үедэ хонид эгээл тарган байжа, жэгдээр, түргэнөөр үрэжүүлэгдэдэг юм.

Хурьгаднай бүхыдөө кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэнэ. Хурьгадаа эхэhээнь ондоо байлгадаг нэгэшье хонишон мүнөө олдохогүй.

Гурбадахяар, хонидто тэжээл бэлэдхэхэ, тэрэниие зүбөөр гаргашалха хэрэг мүн лэ гуримшуулагдаа гэжэ тоолонобди. Эхэ хонидой отарануудта 17—18 гектар сабшалан хубаарилагдажа үгтэнхэй. Тэдэнэр өөhэдынгөө хүсөөр сабшалангаа hайжаруулдаг, ургасыень хуряажа абадаг заншалтай. Хэрбээ зарим нэгэн хонишоной үбhэ хуряалгадаа ядараа hаань, тэрээндэ туhалдаг гээшэбди. Намартаа ногоон hолоомоной сабшагдаад байхада, тэрэниие отарануудта хубааршабди. Хонишод мүн лэ өөhэдынгөө хүсөөр тэрэниие суглуулжа, зөөжэ абадаг юм. Октябрь hараhаа эхилээд хонидто таряа талханай зүйл үгтэнэ. Эхэ хонин бүридэ сүүдхэдээ 300 грамм хүртэхөөр таряа талха эдюулэгдэнэ. Тэжээл бэлэдхэлгые иигэжэ эмхидхэхэдэ хонишод колхозой правлениин үүдэ hахихаяа болижо, суглуулжа абаhан тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, арьбалха гэжэ оролдодог юм. Хонид жэлэй дүрбэн сагта бэлшээгдэнэ.

Эдэ бүгэдын хажуугаар хонидойнгоо үүлтэр hайжаруулха гэжэ оролдонобди. Мүнөө үедэ бүхы хониднай искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Техник-үрэжүүлэгшэдээр хонишод өөhэдөө ажаллана. Энэ мүн лэ ехэ удха шанартай байна.

Хонишодой ажалай түлөөhэн гуримшуулагдаа тоотой. Отара бүхэн ажахын тоосоондо оруулагдажа, жэлдээ хэды шэнээн продукци үгөөд, хэды шэнээн мүнгэ зөөри гаргашалхаб гэhэн түсэб жэлэй эхиндэ хүргэгдэдэг. Хонишодой салин хүлhэн тушааhан продукциинь зэргээр үгтэдэг. Түсэбhөө үлүү продукци тушаабалнь, тэдэндэ нэмэлтэ түлөөhэн хонёор, мүнгөөр үгтэдэг гуримтай. Зүгөөр түсэбhөө үлүү мүнгэ зөөри гаргашалhан байбалнь, нэмэлтэ түлөөhэниинь доошолдог байна.

Эдэ болон бусад зарим хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар, хонишодой урма зоригтойгоор ажаллаhанай эсэстэ жэл ерэхэ бүри хурьгад олоор түлжүүлэгдэнэ, ноohон ехээр абтана. hүүлэй жэлнүүдтэ хонин бүриhөө 3,4 килограммhаа доошо ноohон абтахаяа болёо. Үрэжүүлэгдэhэн хонин бүриhөө хурьган абтана.

Манай түрүү хонишод Н. Гомбоев, Г-Ц. Цыремпилова, С. Цыреторова, С. Бальжиев, Л. Иванов болон бусад жэлhээ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуу гаран хурьга түлжүүлнэ. Жэшээнь, 1970 ондо Г-Ц. Цыремпилова зуун хонин бүриhөө 140 хурьга, Н. Гомбоев — 136,3 хурьга, С. Цыреторова — 127,5 хурьга томо болгожо, аймаг, республика доторoo эрхимлээ hэн. Энэ жэлдэшье тэдэнэр түрүү зэргэеэ алдаагүй.

Байгша ондо С. Цыреторовагай бригада эрхимлээ. Тэдэнэр зуун хонин бүриhөө 133 хурьга түлжүүлээ. Н. Гомбоев зуун хонин бүриhөө 130 хурьга, Г-Ц. Цыремпилова — 129,3 хурьга томо болгожо тушаагаа.

Эдэ түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гэжэ колхозой правлени, партком саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Хонибайруулхагүй, түрүү хонишодой дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гэжэ яhала оролдогдоо гээшэ.

Түл hайнаар абажа, гарзагүйгөөр томо болгохо, ноohо ехээр хайшалха талаар хонишодой дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, түрүүшүүл hайса урмашуулагдадаг болонхой. Хонидой хурьгалжа байха үедэ хонишодой мүрысөөнэй дүн 10 хоног бүри согсологдожо, отарануудта эльгээгдэдэг заншалтай. Энээгээр хонишод ехэ hонирходог юм.

Мүрысөөндэ эрхимлэhэн, түсэбhөө үлүү продукци үгэhэн хонишод горитой урмашуулагдана. Тэдэнэртэ колхозой правлениин, парткомой Хүндэлэлэй грамота үгтэжэ, Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээд, эрхим хонишон гэhэн нэрэ зэргэ олгогдодог. Зуун хонин бүриhөө 85 хурьганhаа дээшэ түл абагшадта нэмэлтэ түлөөhэн үгтэдэг. Үнгэрэгшэ жэлдэ хонишодой 14 бригада, энэ жэлдэ 12 бригада зуутанай тоодо орожо, шан, нэмэлтэ түлөөhэндэ хүртөө. 1970 ондо хонишодто 36 мянга гаран түхэриг нэмэлтэ түлөөhэн үгтэhэн байна.

Үйлэдбэриингөө ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, гүрэндөө hайн шанартай продукци худалдаха зорилгоор колхознай жэлhээ жэлдэ эрьенүүдээ олошоруулна. Эрье хонин ноohо, тарган мяха ехээр үгэдэг байна. Хэрбээ 1965 ондо ажахыдамнай 5100 эрье байбал, мүнөө тэрэмнай хоёр дахин олошороо гэхэ гү, али 10 мянга гаран болонхой. Энээнэй ашаар гүрэндэ худалдагдаhан хонидой дунда зэргын шэгнүүр 39—40 килограммда хүрэhэн байна. Хонин бүриhөө абтадаг олзо оршонь 1,5 дахин нэмэhэн байха юм.

Колхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд, хонишод hүрэгүүдэйнгээ үүлтэр hайжаруулха холын хараата зорилгонуудые шиидхэнэ. Жэл бүри бонитировко хэгдэжэ, отаранууд класс классаараа, наhаараа адляар бүридхэгдэжэ, эрхим шанартай ноohотой элитэ, нэгэдэхи классай хонид олошорно.

Хонидоо томо бэетэй, ехэ ноohотой, үдэсэтэй болгохын тула эмэ түлгэнүүдээ зуhаг болгожо үрэжүүлжэ захалаабди. Шэнэ табан жэлдэ бүхыдөө энэ арга хэрэглэжэ, нэгэшье отарые түлгэдэнь үрэжүүлхэеэ болихобди.

Колхозой коммунистнууд, агитаторнууд болон политинформаторнууд хонишодто саг үргэлжэ газетэ, журнал асаржа үгэдэг, мүрысөөнэй дүнгүүдтэй танилсуулдаг, түрүү хонишодой дүй дүршэл тухай, парти, правительствын табижа байhан зорилгонууд, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд тухай хөөрэжэ үгэдэг юм. Энэ хүдэлмэри парткомой түсэбэй ёhоор ябуулагдадаг, тэрээнтэй хонишод уридшалан танилсаhан байдаг.

Жэшээнь, hара бүхэнэй түрүүшын гурбан понедельнигтэ политическа hуралсал болодог. hара бүхэнэй 1—2—3-дахи средада агитаторнууд даалгагдаhан хүнүүдтээ ошодог. hара бүхэнэй 4-дэхи четвергдэ агитбригада отарада ерэхэ, hара бүхэнэй түрүүшын неделидэ ханын газетэ гарадаг. Энэ түсэбэй дүүргэлтын хойноhоо партийна комитет наринаар хинадаг, агитаторнуудта, политинформаторнуудта, библиотекарьнуудта хонишодто ошохо транспортаар, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээр, литературaар туhалдаг.

Политическа хүдэлмэри, социалис мүрысөө үргэноор ябуулжа, тэдэнэр колхозойнгоо хонишон бүхэниие ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулна.

hүүлэй жэлнүүдтэ хонидой ноohо хайшалха хүдэлмэри эмхитэйгээр үнгэрдэг, энээндэ шадабаритай хүн бүхэн хабаадаха гэжэ оролдодог болонхой. Юуб гэхэдэ, эндэ зохидоор ажаллаха арга олгогдонхой, мүрысөөндэ илагшад горитойгоор урмашуулагдана. Энэ жэлэй ноohо хайшалалгын дүнгөөр 31 хүндэ хамта 1500 гаран түхэригэй шан барюулагдаа. Мүрысөөндэ эрхимлэжэ, түрүүшын 10 үдэрэй туршада 600, бүхыдөө 1510 хони хайшалhан Бубей Ванданова, мүн 10 үдэртэ 750, бүхыдөө 1449 хони хиргаhан Балдандоржо Ганжуров гэгшэдтэ 250 түхэригэй «Океан» холодильник барюулагдаа. Хоёрдохи hуурида гараhан Людмила Ванданова, Ринчинханда Цыбикова, Бато-Мунко Ганжуров гэгшэдтэ 200 түхэригэй телевизор шан үгтөө. Хайшашад гол түлэб түргэн арга хэрэглэжэ, ноohоёо hайн шанартайгаар абадаг.

Түл абалгаар, хурьгадые түлжүүлгээр эрхимлэжэ, колхозой чемпион бологшодо 500 түхэриг, хоёрдохи hуури эзэлэгшэдэ 400 түхэриг, гурбадахида—300 түхэриг шан барюулагдана. Зуун хонин бүриhөө 100 хурьга томо болгоhон хонишон бүхэндэ 250 түхэриг, 95-hаа 100 хурьга хүрэтэр—150 түхэриг, 90-hээ 95 хүрэтэр хурьга түлжүүлэгшэдтэ 100 түхэриг шан үгтэдэг. Энэ шан нэмэлтэ түлбэриhөө гадуур тогтоогдонхой. Түрүүшынхеэ хурьгалуулhан хонидые харууhалагшадай мүрысөөнэй гурим бага зэргэ доогуур юм.

Эдэ бүгэдэhөө гадна хонишодой бригаданууд олон хурьга томо болгоhоной түлөө нэмэлтэ түлөөhэ мүнгөөр, хурьгадаар абадаг. Тиигэжэ хонишоноор ажаллахада урматай, хонишон болгохо гэхэдэ хүнүүд гэдэргэ таталдахаяа болёо.

Олон жэлдэ ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоод, хурьга олоор түлжүүлhэн, ноohо ехээр абаhан хонишодто гүрэн түрын дээдэ шагнал—орден, медаль барюулагдана. Гурба удаа РСФСР-эй Верховно Соведтэ депутадаар hунгагдаhан Гомбо-Суруң Гончиковна Цыремпилова энэ жэлдэ Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа. Колхознигуудай бүхэсоюзна III съездэ хабаадаhан Сурун Жимбеевна Цыреторовада Ленинэй орден барюулагдаа. Хонишон коммунист Николай Чойдоровович Гомбоевто Ажалай Улаан Тугай орден үгтөө. Мүн медальда хүртэгшэд олон.

hайнаар, үнэн сэдьхэлhээ ажалладаг хонишод иимэ ехэ хүндэ хайрада хүртэнэ. Эдэ бүгэдые колхозой гэшүүд, илангаяа залуу үетэн хаража, бага ябахаhаа хойшо хонишон болохоор hургуулида хүмүүжүүлэгдэнэ гээшэ. Дороhoo залуушуул олон ургажа байна. Манай колхоздо арбаад, арба гаран үхибүүтэй айл олон.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, шэнэ табан жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ колхозой коммунистнууд, комсомолшууд, эдэбхитэд түрүү зэргэдэ ябажа, ноohо, мяха ехэтэй хонин hүрэгүүдээ олошоруулха зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ байhаниинь дамжаггүй.



Сурун Жимбеевна Цыреторова энэ жэлдэ түл абалгаар колхоз, аймаг, республика доторoo эрхимлэжэ гараа. Шадабаритай бэрхэ хонишон зуhаландаа түхеэрhэн худагhаа уhа гаргажа, эхэ хонидоо уидалуулхаяа бэлдэжэ байна.

КОММУНИСТНУУД, КОМСОМОЛШУУД—ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Ц-Д. ДОРЖИЕВ, колхозой парткомой секретарь

Парти, правительствын зүгhөө хонин ажалда анхарал ехээр табигдажа, хони олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудые материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэhэнэй, мүн хонишодой урма зоригтойгоор ажалладаг болоhоной ашаар, hүүлэй жэлнүүдтэ ажахымнай энэ hалбарида ехэхэн хубилалта болоо. Эндэ колхозой коммунистнуудай, комсомолшуудай аша габьяа ехэ.

Эдэ жэлнүүдтэ хонин ажалаа хүгжөөхэ асуудал колхозой партийна организациин гол анхаралда абтанхай. Илангаяа хонидой hубайралгатай, хурьгадай үхэл гарзада ородог ушартай тэмсэхэ, тэрэниие усадхаха хэмжээнүүд абтаhан байна. Эгээн түрүүлэн ажалша бэрхэ хүнүүдые, коммунистнууд болон комсомолшуудые хонишон болгоhон байнабди. Мүнөө үедэ 20 гаран коммунист, 30 гаран комсомолшууд хонишоноор ажаллана. Түл абалгын үедэ олон комсомолшууд сакманщигуудаар табигдадаг, мүн ноohо хайшалалгада олоороо хабаададаг байна.

Коммунист хонишод Николай Гомбоев, Содном Бальжиев, Даба-Самбу Батуев болон бусад жэл бүри олон хурьга түлжүүлжэ, бүгэдэндэ жэшээ харуулна, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

hая жэл болотор колхознай арайхан гэжэ 10—11 мянган гэхэ гү, али зуун хонин бүриhөө 100-аад хурьга томо болгогдодог hэн. Иимэ гээгдэлhээ гараха, нэгэшье хони hубайруулхагүй, түрүү хонишодой дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гэжэ яhала оролдогдоо гээшэ.

Хонишодой суглаан дээрэ эдэнэр хүдэлмэриингөө онол арга тухай хөөрэжэ үгэдэг, хонишод өөhэдөө ошожо, байра байдалыень харадаг заншалтай.

Олонхи хонишоднай урдань механизатораар ажаллаhан, эрдэм бэлигтэй, ажалhаа сухаридаггүй, урагшаа hанаатай хүнүүд байха.

Шэнэ табан жэлдэ колхозой хонишодой урда бүри ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Энэ үедэ колхозой хонидой тоо 48 мянгада хүргэгдэжэ, хонин бүриhөө 4 килограмм ноohо хайшалдаг болохо, гүрэндөө жэлдэ адагынь 4 мянган центнер татадаг тарган хонидые худалдаха байнабди.

НЭГЭШЬЕ ХОНИН hУБАЙРНАГҮЙ

С. Ж. ЦЫРЕТОРОВА, ахалагша хонишон, колхознигуудай бүхэсоюзна III съездын делегат

Иигэжэ минии хэлэхэдэ, зарим хонишод этигэнгүй байжа магад. Юуб гэхэдэ, hүрэг соо заабол нэгэ хэдэн хонид hубайрдаг гэжэ тэдэнэр хэлэхэ байха. Теэд энэ жэлдэ манай харууhалжа байhан 581 хонид бүхыдөө хурьгалаа. Нёдондо хоёр хонин hубай гараа hэн. Мүнөө жэл тиимэ хонин үлөөгүй. Олон хонидни эхирлэжэ, дүн хамта 772 хурьгад томо болгогдоо гэхэ гү, али зуун хонин бүриhөө 133 хурьгад эхэhээ hалгаагдажа, бүрин бүтэн тушаагдаhан байна.

Яахадаа хонид hубайрхаяа болёоб? Нэн түрүүн отарамнай бүхыдөө нэгэ жэлдэ түрэhэн хонидоор бүридхэгдэнхэй. Тиимэhээ бидэнэр отарын хонин бүхэниие hайса адаглажа, алиниинь эхирлэдэг, алининь намартаа тордихо хэрэгтэйб гэжэ табан хургандаал адли мэдэдэгбди.

hүүлэй жэлнүүдтэ эхэ хонидоо hайса таргалуулжа, кукурузын, таряанай узуурта бэлшээжэ, сентябрь hарада искусственна аргаар үрэжүүлнэбди. Энэ үедэ хонин жэгдэ ототой боложо, искусственна үрэжүүлгэ хорёод үдэртэ дүүрэдэг байна. Иимэ үсөөхэн үдэртэ үрэжүүлхын тула эхэ хонидтоо бэдэрдэг хусануудые сүүдхэдэ гурба удаа табинабди. Үглөөгүүр, үдэ багта, үдэшэлэн ототой хонидые илгажа, би өөрөө искусственна аргаар үрэжүүлдэгби. Тиихэдээ нэгэ удаа үрэжүүлэгдэhэн хонидоо амяарлан адуулжа, заабол дабтажа үрэжүүлэгшэбди. Зарим үдэр 60—70 хонид үрэжүүлэгдэдэг байна.

Зарим тамир hулатай гэжэ hанаhан хонидоо илгажа, нэмэлтэ тэжээл, таряа талханай зүйл үгэгшэбди. Зүгөөр тиимэ хонид үсөөн дайралдадаг. Урдань тиимэ тамир hулатай хонидто анхарал табингүй байжа, hубайруулдаг байгаабди гэжэ hанагшаб. Туранхайшаг хонин ототойшье болонгүй үлэжэ, хожом hүрэг соо хуса табихадашье тэрэ хээли абангүй hаладаг.

Үрэжүүлэгдэhэн хонид тусхай тэмдэгтэй байдаг. Тиимэhээ эгээн түрүүн үрэжүүлэгдээгүй үлэhэн хонидоо илгажа, тэндээ бэдэрдэг хусануудые табидаг гээшэбди. Энэ ушарта хусанууд ототой хонидые түргэнөөр олодог юм. hүүлэй hүүлдэ үрэжүүлэгдэнгүй үлөөшэдые илгажа, ямар шалтагаанhаа ототой болоогүйб гэжэ элишэлдэг байнабди. Энээндэмнай ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдшье туhалдаг. Зарим хонид хоёр-гурба удаа үрэжүүлэгдэдэг юм.

Хонидые үрэжүүлhэнэйнгээ hүүлээр хээлииень алдахагүй, гэмтээхэгүй гэжэ саг үргэлжэ оролдогшобди. Хэрбээ үрэжүүлэгдэhэнэй hүүлээр хонид мууса бэлшээгдэжэ, таргаяа хүсөөгүй hаа, хээлинь хайлажа, үгы болошодог ушар байха. Тиимэhээ бидэнэр намартаа, үбэлэй эхеэр хонидойнгоо тарга хүсөөхэ, тамирыень алдуулхагүй гэжэ оролдогшобди. Илангаяа хонидоо таряанай, зеленкын узуурта бэлшээхэдэ hайн. Тиигээд октябрь hараhаа эхилжэ, үглөониинь хонидтоо таряа талханай зүйл үгэжэ захалнабди.

Талха таряа эдеэд, үдэшэндөө бага зэргэ үбhэ хүртөөд, hайнаар бэлшээгдэhэн хонид үбэлдөө заашье хүшэеэ алдадаггүй. Юуб гэхэдэ, бэлшээри дээрэhээ бүдүүн хоол абаад, протеин элбэгтэй таряа талха, каротинтай үбhэ эдихэдээ тэжээлынь хүсэлдэнэ бшуу. Тиигэжэ бидэнэр үбhэ, зелёнкооо хонидой хурьгалтар тооной ехэ гаргашалдаггүй, арьбалдаг байнабди.

Хониднай февралиин hүүл, мартын эхин багаар хурьгалдаг. Хонид гол түлэб хахад hара соо хурьгалжа дүүрэдэг. Энэ үедэ зуун хонин бүриhөө зуун хурьгатай болоод байгшабди.

Хонидой хээли ехэтэй болоод байхада бэе бэетэйнь ехээр шахасалдуулхагүй, эбэрээхэгүй гэжэ оролдонобди. Илангаяа үглөөниинь таряа эдихэеэ гарахадаа түлхилсэхээ hанадаг. Тиимэhээ бидэнэр хашаагайнгаа үүдэ хоёр үе болгожо, ехээр нээгшэбди. Манай хонид хурьга хаядаггүй.

Тиигээд абаhан хурьгадаа нэгыешье гарзада оруулангүй томо болгохо гэжэ бүхы хүсөөрөө ажалладаг гээшэбди. Одоол эндэ залхуугүйгөөр ажаллаха, мэргэжэл шадабари хэрэгтэй байха юм. Зарим хонишод түрүүндээ хонин бүриhөө хурьга абаhан аад, эхэhээ hалгааха үедэ 70—80-дань оруулжархидаг. Энэмнай hулаар лэ ажаллаhанай гэршэ бшуу даа.

Мүнөө үедэ үбшэлhэн хурьгадые эмшэлхэ, элдэб үбшэ хабшанhаа сараха эм, витаминуудай бии болоод байхада hайнаар харууhалагдаhан нэгэшье хурьган гарзалха ёhогүй.

Бидэнэр эхир хурьгадые түлжүүлгэдэ илангаяа ехэ анхарал табидаг гээшэбди. Эхир хурьгадые би өөрөө тэнжээдэгби. Юуб гэхэдэ, эхирнүүдэй али нэгэниинь өөдэргэн, үлүү байжа, дурандань табяа hаа, нүгөөдэеэ хонжохо, муудуулха ха юм. Тиимэhээ эхир хурьгадые гараараа барижа хүхүүлдэг, эхынь hүнэй багадабал, ондоо hүтэй хониндо табидаг, hү үгжадаг гээшэбди. Гадна эхир хурьгатай хонидые амяарлажа, hайнаар эдеэлүүлдэг байнабди.

Газаа дулаархалаар лэ хурьгадаа сэбэр агаарта гаргадаг, бага зэргэ боргожохолоорнь эхэhээнь амяардан бэлшээридэ гаргажа захалнабди. Тиигэжэ ногоон дээрэ тэдэнэр бэлшэжэ hуранхай гаража, эхэтэеэ суг ябахадаа ядалдадаггүй.

Эдэ бүхы онол арганууд олонхи хонишодто мэдээжэ юм ааб даа. Теэд зарим хонишодто эдэ бүгэдые бэелүүлхэ тэсэбэри, зориг дуталдадаг. Тэрэ саанаа зарим хойрогууд хонидойнгоо эдимжэ хонжожо, таряа талханай зүйл үмсынгөө малда эдюулхэ, газаашань худалдаха ушар гарадаг. Иигэжэ ажаллахада юун амжалта туйлагдахаб даа.

Бидэнэр гэр бүлөөрөө ажалланабди. 25 гектар сабшалантайбди. Тэндэхи үбhэеэ өөhэдөө хуряажа абагшабди. 400-гаад центнер зеленко газаагаа оруулнабди.

Мүнөө жэл хониднай 5-дахяа хурьгалха юм. Тиимэhээ тэдэнээ нэгыешье hубайруулангүй жэлдэ 100 хонин бүри[hөө] 110 хурьга томо бол[гохо гэжэ] hанагдана.

Энэ жэлдэ хурьгадаа[...] ень 28 килограмм бол[...] шаагаабди. Зүгөөр хурь[...] густын 5-да эхэhээ hал[...] дэниие харууhалха хон[...] гүй байжа, гэдэргэ татаг[...]

Хурьгадай hалгаагдаh[...] шо адагынь hара—hара [...] бэлшээн таргалуулжа, ис[...] аргаар үрэжүүлхэ байh[...] hанахада, хурьгадые ма[...] абажа эхилхэдэ манай [...] зохид.

Манай колхозой хон[...] гүүдэйнгээ ноohо мууд[...] жэ ехээр оролдодог. Но[...] лагдаhанай hүүлээр хоёр [...] роор угаахаhаа гадна, үб[...] бартаа хонидой бэедэ хү[...] (гексахлоран) түрхидэг[...] Энэ ушарта хонидой бэ[...] шалза халдахагүй, ноohы[...] дуулхагүй байна бшуу.

Эдэ бүгэдэhөө гадна, [...] уhаар дутаахагүй гээшэ [...] шанартай. Жэлэй дүрбэн [...] нидная үдэртөө хоёр удаа [...] даг. Хонин бүхэнэй [...] уhа уухаар ута хобоонуу[...] даг. Зуhалан дээрэмнай [...] гаргадаг худаг бии. Хон[...] хыгаа урда тээ хоёр т[...] хоор дүүрэн уhа хэжэ, [...] уhаяа дүүргээд байдагбди. [...] hаа зарим хонид уhа хүе[...] ябашахадаа болохо бшуу. [...]

Гэхэтэй хамта манай кол[...] рин ноohото хони үсхэб[...] лаар бии байгаа арга бо[...] хүсэд хэрэглэгдэнэ гэхы[...] Дутуу дунда юумэн уш[...] үзэгдэдэг.

Илангаяа хонидой тэжэ[...] үшөөл хангалтагүй байh[...] шодой ажал ехэтэй хүдэлм[...] са оньhожоруулагдана. Яд[...] та хониной хотоной шэбэ[...] хүндэ хүдэлмэри гараа[...] Мүн үбhэ, зелёнко бэлэд[...] хонишод мунхидаг. Үбhэ, [...] лэдхэхэ хүдэлмэрииe техн[...] сөөр хэхээр саг ерэнхэй. [...]

Гадна хонишодой ажи[...] эрилтэнүүдтэ анхарал ба[...] дана. Үбэлэй хүйтэндэ, [...] роо соо хони адуулжа яб[...] дэхэ хубсаhа абаха гэхэ[...] гүй. Автолавканууд отар[...] гүүр ябахадаа хооhон [...] гэдэг. Саашадаа эдэ бүгэд[...] хаар.

* * *

Иимэ бии дүй дүршэл[...] шод энэ колхоздо олон. [...] хүсөөр эртэлиин бэлиг [...] дана.

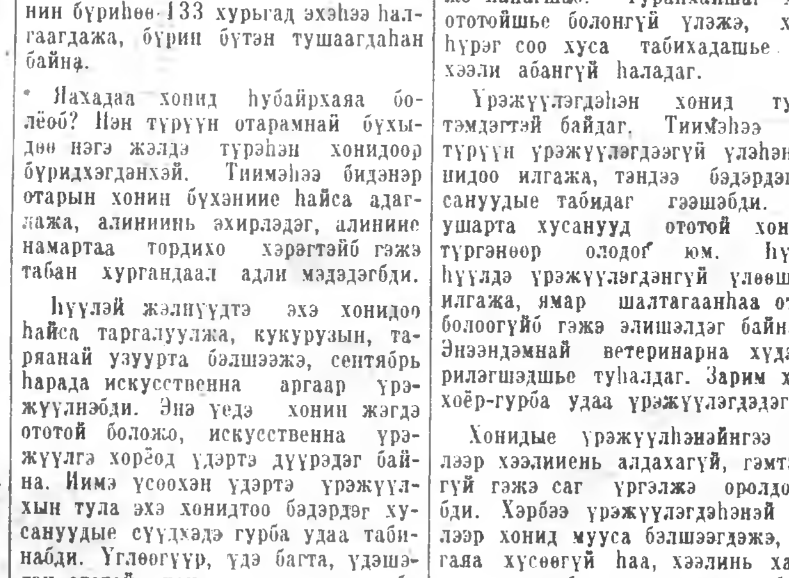
Нёдондо колхозой хонин [...] 30 түхэригэй продукци абт[...] рээндэ 20 түхэригэй гарга[...] Тиигэжэ колхозой хонин [...] 10 түхэриг сэбэр олзо абта[...]

Мүнөө үедэ колхозой [...] газарай 100 гектар бүриh[...] хонин тоологдоно. Саашада[...] тоо улам олошоруулагда[...] шэмэнь дээшэлүүлэгдэхээр [...] лагданхай. Инзагата, Бор[...] нишод hанаhандаа хүрэжэ, [...] hанаа абаха бэзэ гэжэ на[...] Эндэ түрүү хонишодой [...] дэлгэрүүлхэ саг ерээ.



Коммунист Цырен-Жамса Ванчиковна Эрдынеева [...] хонишодой аха захань, бүхы хонишодой багшань боло[...] жэлдэ тэрэ эхэ хонидой отарада ажаллаа. Мүнөө жэлдэ [...]хеэ хонин бүриhөө түл абажа, эхэ хонидоо тушаагаа.

Жара хүрэхэеэ байhан энэ хүгшэн Ханда басаганда[...]рээ дамжуулаашье hаа, дурлаhан ажалhаа холодохоор [...]нөө эдэбхитэй коммунист эхэнэр эмэ хурьгадай отара даа[...]



Коммунист Даба-Самбу Батуевай бүлэ жэлдээ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлдэг. 1971 ондошье отарынгаа 100 хонин бүриhөө зуун хурьга томо болгожо тушаанхай, хонин бүриhөө 3,3 килограмм ноohо хайшалаа. Мүнөө бригадын хонишод отарадаа үбhэ бэлдхэнэ. Ахалагша хонишон үбhэе hүрилжэ байhаар харуулагдана.

К. ГАБАЕВАЙ фотонууд.

БЭРХЭ НАЙМААШАН

— Автолавкатнай хэр хүдэлжэ гээшэб?—гэжэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой парторгhоо hурахада, удаан бодожо байнгүй, сэхэ хэлээ hэн.— Hайн даа. Автолавкын наймаашантай уулзажа танилсаха байгаат...

Энэ дурадхалыень хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа, автолавкын наймаашантай танилсаха дурагаа мэдүүлээ hэм. Совхозой парторг соо дундуурша бэетэй, нюдэнүүд хүрин нюдэтэй, болгоомжотой аалиханаар дуугардаг хүн болобо. Энэмнай автолавкын наймаашан Насаг Батуевич Дондоржиев гээшэ. Минии дурадхалые шагнаhанайнгаа удаа Насаг Батуевич иигэжэ харюусаа бэлэй.

— Нэгэ бага урдахана ерээ hаатнай, ехэл hайн байгаа. Ябаха газараараа hаяшаг ябажа ерээб. Теэд хоёр үдэрэй урдахана ябаhан газараа дахин эрьежэ ерэхэ болобо аабзабди даа.

Дээдэ гол хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ суута хонишон Дондок Сахьяевич Батуевай, үнинэй хонишон Ринчин Цыбиковэй отаранууд hуурижанхай.

— Зай, шэнэ юу асарбат?—гээд хонишод наймаашаниие угтана.

Удаантшье болонгүй Балбар Нимаевич Нимаевай отарада хүрөөд байгаа hэмди. Энэ отарын ахалагша хонишон Нимаев газаагаа морин тармуурай шүдэ hуулгажа сүлөөгүй байhан аад, автолавкын ерэхые харажархиhоор, өөдөө үндыпн бодобо.

— Аба, намда нэгэ юумэ абажа үгыш даа,—гэжэ тэрэнэй хүбүүн сэхэ табиба.

— Байза, хүбүүндээ юу абаха гээшэбиб даа. Иимэ туhада ороhон хүбүүндээ заабол нэгэ юумэ абахал болоноб,—гээд, Насаг Батуевичай нюур адаглан хараадхиба.

Наймаашан hугалга cooho шэб шэнэхэн хара үнгэтэй костюм гаргажа ерэбэ.

Энээхэн тааpaxa гээшэ гү даа?

— Асагты даа. Харая,—Балбар Нимаевич гараа hарбайба.— Ехэл тааpaxa хэбэртэй.—Юра, наашаал даа, үмдыень хэмжээд үзэе. Таараа даа. Бари,—гээд бишыхан хүбүүндээ hарбайба. Юра гэртээ гүйжэ ороод, костюмаа үмдөөд гүйжэ гараба.

— Аба, тон тааpaa!—гэжэ холоhоо хашхарба.

— Болоол даа. hайнши даа, Насаг Батуевич, хүбүүндэм зохид костюм асарбаш,—гэжэ эсэгэнь баяраа мэдүүлнэ. Тиигээд холодильник абаха тухайгаа наймаашанда мэдүүлбэ.

Насаг Батуевич малшадай эрилтэ гуйлтые дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргадаг. Тэрэ долоон жэлэй туршада наймаанай хүдэлмэридэ таhалгаряагүй хүдэлжэ байнхай. Баян дүй дүршэлтэй болоhониинь ойлгосотой ааб даа. Долоон хоногой туршада 45 отара, гүүртэ дээгүүр ябажа, шухала хэрэгтэй юумэнүүдыень хүргэжэ байдаг. Малшадай эгээн хүндэтэй айлшаниинь болонхой. Урдань тэрэ жолоошоноор, наймаашанаар удаан саг соо хүдэлhэн юм. Автолавкада тон дуратайгаар ороо бэлэй. Энэ дуратай ажалдаа оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ, hapa бүриингөө түсэбые ходоодоо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Үдэрhөө үдэртэ ногоон бүхөөгтэй машина Түгнын тала, майлаар hунаhан харгыгаар ондорон ябаха. Энэмнай эрхим наймаашан, малшадай хүндэтэй айлшан гээшэ.

Ц. ХАМАЕВ.

Соведүүдэй хүдэлмэри

hАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР...

Аймагай hургуулинуудай шэнэ hуралсалай жэлдэ али зэргээр бэлэдхэжэ байhан тухай асуудал ажалшадай депутадуудай Ахын аймагай Соведэй гүйсэдком hаяхан хаража үзэбэ. Тэндэ абтаhан шиидхэбэри дотор аймагай hургуулинууд hуралсалайнгаа жэлдэ hайн бэлдэжэ байна гээд хэлэгдэнэ. Бүхы hургуулинуудай байшангуудта, интернадуудта капитальна заhабарилга хэгдэнхэй. Энэ талаар Орлигой дунда, Сорогой 8 жэлэй, Балагтын эхин hургуулинуудта hайн ажал хэгдэhэн байха юм. Жэшээлхэдэ, Орлигой дунда hургуулида hургуулиин байшан заhагдажа, столовонь 20 хүнэй багтаамжатайгаар ехэдхэгдэжэ, мастерской баригдаа. Гадна уhаар дулаасуулагдаха түхеэрэлгэ хэгдэхогдоо. Энэ hургуулиин багшанарай 4 гэр заhагдаба. Сорогой 8 жэлэй hургуулиин байшан, багшанарай 5 гэр заhагдажа дүүргэгдээ.

Хэды тиигэбэшье, hуралсалай жэлдэ бэлэдхэл үшөөл дутуу ябана гэжэ аймгүйсэдком тэмдэглэбэ. 4-дэхи интернат hургуулиин байшан соо (Орлик) уhаар дулаасуулха түхеэрэлгэ хэгдэжэ эхилээдүй байнар. Столово болон кухниие элдэб мебелеэр хангалга муу. Мүн hургуулинуудай интернадууд эд хэрэгсэлнүүдээр хангагданагүй. Энэ хэрэгтэ hомэлогдоhон мүнгэн хүсэд ашаглагданагүй.

Орлигой дунда, Сорогой найман жэлэй hургуулинууд түймэр сахалтын хэрэгсэлнүүдые бэлдээгүй байна гээд, аймагай Соведэй гүйсэдком онсолон тэмдэглэбэ.

Аймагай Соведэй арадай гэгээрэлэй таhаг hургуулинуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, тэдэниие hуралсалай хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангахын хойноhоо анхаралаа hулаар табина. Райпо магазинуудта hурагшадай хубсаhа асарнагүй.

hуралсалай шэнэ жэлдэ hургуулинуудай бэлэдхэлые hаяын үдэрнүүдтэ түгэсхэхыень аймагай гэгээрэлэй таhагые гүйсэдком уялгалаа. Заагдаhан дутуу дунданууд усадхагдажа, аймагай hургуулинууд hайн бэлэдхэлтэйгээр hуралсалай шэнэ жэл угтахые оролдожо байна.

В. ГАЛСАНОВ.

Ахын аймаг.



Любовь Сергеевна Бурдуковская Улаан-Үдын «Электромашина» заводто изолировщицоор хүдэлдэг юм. Тэрэ—заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн. Ажалдаа оролдосо хэшээлтэйгээр хандахаhаа гадна, цехтэ хүдэлхэеэ ороhон залуушуулда мэргэжэлээ шудалхадань туhалдаг.

Энэ табан жэлэйнгээ түсэб тэрэ 4 жэл 7 hарын туршада дүүргэхые уялгалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. С. Бурдуковская.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

МАГТААЛ СОЛОЁО ДУУДУУЛНА

Юрын хүнүүд тухай

Манай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз баян дэлгэр. Энэ хэрэгэй талаар жэгүүртэ ажал гаргажа, имагтал аймаг дотороо бэшэ, харин республика дотороо алдаршанхай. Гэхэ зуура, хэр үгhаа хойшо нютагай улад зоной зүрхэ сэдьхэлдэ эрдэhэн hайн ёho заншалнууд бии. Колхозой гэшүүд найр наадан дээрэ, «Эсэгэ орондоо сэхээр алба хэжэ, нангин хилыень арюунаар сахин дүүргэжэ ерэгты» гэhэн юрөөлтэйгөөр нютагайнгаа хүбүүдые сэрэгэй албанда үдэшэдэг заншалтай юм. Сэрэгэй албанда ябахадаа, тэдэнь түрэл нютагтайгаа холбоо барисаагаа таhалдаггүй, нииитын ажал хэрэгээр hонирхон, ажахынгаа хүгжэлтэдэ урмашан баясажа ябадаг. Эдэ баяр хаанашье — үйлэдбэри дээрэ, сэрэгэй албанда—хүндэлэлтэдэ хүргэдэг байhанайнь мэдээжэ. Үнэн сэхээр алба хэжэ, сэрэгэй командованиин зүгhөө хэдэн магтаал hайшаалда хүртэhэн хүбүүд нютагаа бусахадаа, түрэл колхоздоо хүдэлжэ, баялигыень арьбаадхахые хүсэдэг байна.

Жэшээлхэдэ, Иван Балдановой, жолоошон Баяр Гармаев, механизатор Заяата Доржиев энэ жэлэй зунай эхеэр армиин албанда табигдажа ерээ hэн. Эдэнэй бултадаа үетэн нүхэдтөө хүндэтэй, ажалша хүбүүд. Зүгөөр эндэ Иван Балданов тухай тобшохоноор хөөрэhүү.

Иван албанда мордохынгоо урда тээ Буряадай хүдөө ажахын техникум дүүргээд, механигаар ажаллаhан. Номгон далайн сэрэгэй албанда магтаалтай ябажа ерээд, нэгэ хэды хоногой туршада амараад, колхозойнгоо правленидэ ерэжэ, түрүүлэгшэдэ хандаба:

— Хонидой нooho хайшалалга эхилбэ. Би энэ хэрэгтэ хабаадалсахамни...

hургуулида hурахаhаа хойшо нooho хайшалхадаа, үетэн нүхэдhөө шалгардаг байhан Иван Балданов заншалаа алдаагүй. Үдэр бүри 60—70 хүрэтэр хониной «нэхы дэгэлыень» тайладаг байба. Тиихэдээ хонин бүхэнhөө 3,5—4 килограмм «сагаан алта» абажа, колхозойнгоо чемпионой нэрэ солодо хүртэжэ, «Восход» түхэлэй мотоциклаар шагнагдаа.

Ажахын правлениин зүблөөн hая боложо, комсомол хүбүүн Иван Балдановые тракторно-тариан ажалай бригадын хүтэлбэрилэгшөөр томилходонь, ажалаа тушаажа абаhаар, тэрэ тохёолдожо байгаа дутуу дундые усадхахын тулада бии хүсөөрөө шармайна.

Ваня эсэгын дүрбэн хүбүүдэй одхониинь юм. Ехэ аха Ананий — жолоошон, олон мэргэжэлтэй механизатор; дунда ахань — Андрей «ДТ-74» тракторта хүдэлдэг; гурбадахинь — Василий мүн лэ механизаторай мэргэжэлтэй. Эдэнэр бултадаа ажалша бүхэриг, ниитын хэрэгтэ шадаха зэргээрээ туhалхые оролдожо ябадаг зон. Абаhан уялгаяа амжалта түгэсөөр дүүргэhэнэйнгээ түлөө эсэгын хүбүүд артелиингаа правлениин, партиин райкомой, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй зүгhөө мүнгэн шанда хүртэhэн, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байна бшуу.

Бэетэ дүрбэн хүбүүдээ үзэг бэшэгтэ hургаад, хүлыень — дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргэжэ, хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ hайхан ерээдүй болохо коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлhэн Балдановтан иигээд лэ нютаг нугынхидтаа хүндэтэй байhаниинь дамжаггүй. Теэд hайн үри бэенэр түрэлхидэйнгөө нэрэ түрые хухалангүй, урма баяр асаржа, магтаал соло дуудуулжа байдагынь хэндэшье мэдээжэ ааб даа.

С. БИЛИКТУЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЫН ХУУДАhАНУУДhАА

ҮҮСХЭЛ ГАРГАБА

Юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ аймагаймнай ажалшад ниитын адууhа малда тэжээл мүнөөг ехээр бэлдэжэ абахын түлөө тэмсэнэ.

Түсэбэй ёhoop, 280 мянган центнер үбhэн бэлэдхэгдэхэ. Зүгөөр сабшалангай ехээр уhанда абтаhан ушарhаа аймагай ажахынууд мүнөө дээрээ даабаряа дүүргэлтэгүйгөөр бэелүүлжэ байна. Иимэ хүшэр байдалай тохёолдоhон дээрэhээ загаhа олзоборилгын «Путь Ленина», «Байкалец» колхозуудай гэшүүд 300—300 центнер үбhэ бэлдэжэ, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үгэхэ гэhэн уялга абаа.

Партиин Баргажанай райком загаhа олзоборилгын дурсагдагша колхозуудай гэшүүдэй үүсхэл hайшаагаад, энээниие халуунаар дэмжэхэ уряатайгаар бусад предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта хандаба.

НАБШАhАТА ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭНЭ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбhэ хуряалгаяа эршэмтэйгээр абтуулна. Гэхэ зуура, эндэ набшаhата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Бархагайнхид хэдэн зуугаад центнер набшаhата тэжээл суглуулаад, ферма болон отарануудта шэрэжэ оруулаа.

Нютагай алба хаагшад энэ хэрэгтэ хубитаяа хаба соогоо оруулалсана. Эндэхи больницын главна врач Надежда Намдыковна Ринчиновагай, нютагай комитедэй түрүүлэгшэ Елизавета Базаровна Базаровагай хүтэлбэри доро медицинын хүдэлмэрилэгшэд хоёр үдэр соо 15 центнер набшаhата тэжээл бэлдэбэ. Бэшэшье эмхи зургаануудай коллективүүд тэдэнэй жэшээгээр хүн бүхэн 2 центнер бэлдэхэ гэжэ шиидхэhэн байна.

БАЯР ХҮРГЭБЭ

Байгша ондо аймагай түбтэ барилгын хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэхэ юм. 56 хүнэй hууритай хоёр дабхар шэнэ гостиница ашаглалгада үгтөө. Байрын хоёр гэр hаяхан ашаглалгада үгтэбэ. 10 гаран бүлэ айл нүүжэ ороод, барилга хэhэн коммунальна ажахын таhагай хүдэлмэришэдтэ баясхалан хүргэhэн байна.

hуралсалай жэлэй эхилхэhээ урид 460 хүнэй hууритай шэнэ hургуули нээгдэхэ. Гадна Баргажан тосхондо 2 хүүргэ заhабарилагдаа. Банна горхон дээгүүр үшөө 3 хүүргэ баригдаха юм.

(«Баргажанай үнэн» газетэhээ).

ХИЛЫН ХАРУУЛШАНАЙ БЭШЭГҮҮД

Николай Петров үнэхөөрөөшье шадамар бэрхэ, ёhотой мастер байhан юм. Заводтоо слесареэр, кислородно түхеэрэлгын машинистээр, табадахи разрядай аппаратчигаар хүдэлhэн. Гэхэтэй хамта, заводойнгоо ажал хүдэлмэриие харуулhан кинофильм буулгаад, тэрэниие телевиденеэр дамжуулжа, хүдэлмэришэдые баясуулба.

Бэшэгүүд, бэшэгүүд! Эжыдээ, аха дүүнэртээ, үетэн нүхэдтөө бэшэhэн бэшэгүүд! Уран гоёор найруулан зохёохые тэрэ оролдоогүй, харин хилын харуулшанай ажабайдалтай танилсажа захалhанаа тон юрэнхыгөөр, ойлгосотойгоор бэшэнэ.

Юрын совет хүбүүнэй, үнэн сэхэ сэрэгшын сэдьхэлhээ соробхилhон мүрнүүдтэй танилсая...

«Хилэ сахигшадай отрядта бидэниие асарба. Үhыемнай хяа хайшалаа. Хундан толгойнууд наранай толондо ялагашана. Банида орожо, бэеэ угаагаад байхадамнай, сэрэгшын хубсаhа асаржа үгөө. Жэгтэй hонин гээшэнь. Хубсалаад байхадаа, олонхимнай бэе бэеэ таняагүй. Эжы, ташье намайе даб дээрэ танихагүй байжа болохот. Хүн бүхэмнай сүлөөтэй сагтай боложо, булта бэшэгүүдые бэшэжэ байна. Албанаймни түрүүшын үдэр иигээд лэ ходоршолой. Сэхыень хэлэхэдэ, муу бэшээр үнгэрөө. Заводто олоhон мэргэжэлэйм нэгэнииньшье таарахагүй хэбэртэй. Яахашьегүйб, доройтожо ябахагүйб. Айхаар, бахардахаар юумэн үгы юм гэлсэнэ. Хайшаашье хара — үзэсхэлэнтэ гоё байгаали, ёhотой романтика гээшэмнай одоол эндэ хаш. Уссуриин бар хара тайга. Угаа hонирхолтой байхал ха...» (1968 оной ноябриин 18).

«...Бараг hайн байнаб. Сэрэгшын байдалда дадажа эхилээб. Нам тушаа hанаагаа бү зобогты. Бэем яhала hайн. Үглөө бүхэндэ зарядка хэнэбди—турник, брус гэхэ мэтын снарядта бэеэ туршанабди. Туhатай гээшэнь аргагүй. Бэе гансата хүнгэн болошоно. Комсоргоор намайе hунгаа...» (1968 оной декабриин 2).

«Хүндэтэ эжы, Лена абгай ба төөдэй, амар мэндэ! Битнай амар мэндэ ябанаб. Хоёр хүнэй эдихэ нормые эдижэрхинэб. Гайтай аабза. Барбагар томо боложо байна гүб даа. Энээнhээ hайнаар хайшан гэжэ байхабши даа. Түрүүшээр бэрхэшэг байгаа hэн. Мүнөө хоёр модоной зайда гүйхэдөө ядалсанагүйб. Энэмнай миин лэ гүйхэ бэшэ ааб даа. Дайшалхы зэбсэгээ дууhыень арадаа үргэлэнхэй, автомадаа баринхай гүйхэш. Тиихэдэ противогаз, хүрзэ, гранатанууд баhа hэнжэлзэхэ. Мүнөөдэр буудалгаар хоёр дахин эрхим hайн сэгнэлтэ абааб. Зүгөөр нилээд ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй» (1968 оной декабриин 15).

«...Үсэгэлдэр манай эндэ ехэ hайндэр—шахаа тангаригаа үгэлгэн болоо. Кино буулгаабди. Мэдэнэгүйб, мүртэй юумэн гараа гү даа. Ниитэлэн хэлэхэдэ, баяр ёhололой оршон байдалда үнгэрөө.

Үглөөдэр буудалгаар шалгалта болохо. Ямар сэгнэлтэ абанабиб, hуралсалайм хахад тиигээд лэ сэгнэгдэхэ болоно. Бараг юм бэзэ, шадалаараа оролдохоб. Нам тушаа hанаагаа бү зобогты». (1968 оной декабриин 23).

«Хүндэтэ эжы, Лена абгай ба төөдэй, амар сайн! Танай эльгээhэн хоёр бэшэг абааб, hайн бэлэйт. Эжы-а, хүбүүд светофильтр олоо гэжэ бэшэнэ гүш даа. Ягаа hайн юм, одоо жаргаа гээшэбди. Албанайнгаа хэрэг дүүргээд, үнөөхи электроорганаа бүтээхэл байхаб. Жэгтэй ирагуу гоё хүгжэм шагнажа баясахабди.

Манай байhан заставада аккордеон шэнги болгожо заhаhан гармошко асараа. Үнөөхи баянииемни эрхэ бэшэ hануулна. Абяниинь адлирхуушаг хэбэртэй. Энэ гармошкые hунашатарнь татажа, нэгэ хэды дуунай аялга гаргааб. Юу хээн бүтэхэ хэбэртэй.

Шэнэ жэлээ ехэ hайнаар угтахаа бэлдэжэ байнабди. Заставынгаа комсорг байhан тула, эмхидхэлэй комиссида оронхойб. Шэнэ жэлээ бэлэдхэлтэйгээр, энеэдэ наадатайгаар угтахые оролдохобди...» (1968 оной декабриин 28).

«...Мэргэнээр буудажа, эрхим сэгнэлтэ абааб. Бэемни hайн, гомдохоор юумэн огто үгы.

Нам тушаа hанаагаа бү зобогты, яахашьегүйб. Харин таанарни гэмгүй hайнууд лэ байгыт даа...» (1969 оной январиин 4).

«Иигээд лэ бодото албамни эхилээ. Хайшан гэжэ эхилээб? Дэлгэрэнгыгээр бэшэhүүб. Бүхы шалгалтануудаа эрхим hайнаар үгөөб. Ядалсахаар юумэн үгы байгаа. Хойто үдэрынь мандатна комисси боложо үнгэрөө. Эгээл энэ үедэ старшина танай бэшэгүүдые асаржа ерээ. Задалхадам, үнөөхи үнгэтэ фотонуудни харагдабал даа. Тэдэнээ бушуухан суглуулжа абаад, комиссида орооб. Бүхы фотонуудыем ехэтэ hонирхон хараад, «гэртээ байхадаа юу хэдэг hэмта?» гэжэ асуугаа. «Кинокадрнуудые буулгагша hэм» гэжэ харюусааб.

Дам саада үдэрынь hайндэртэ үмдэхэ хубсаhа абааб. Сүлөөтэй сагтаа фото-зурагуудаа хэхэб. Киношье буулгахаб. «Красногорск» гэhэн камераар кино буулгахаб.

Ямар hайн хүбүүд эндэ байдаг бэ! Булта эбтэйнүүд. Өөрөөшье нэгэл тиимэ ондоошог болоо хэбэртэйб. hонин бэшэ гү? Тиимэ даа, жэгтэй hонин гээшэ.

Эжы, нам тушаа hанаагаа бү зобоорой. Шухалань гэхэдэ, өөрыгөө гамнажа байгыш даа. Бүхы бэрхэшээлнүүд дабагдаа ха юм...» (1969 оной январиин 31).

«Би танhаа, Лена абгай, мүнгэ абааб, hайн бэлэйт. Мүнгэн хэрэгшьегүй байгаа. Эльгээhэн хадатнай яахабиб. Нам тушаа hанаагаа бү зобоорой. hайн байнаб, минии түлөө эшэхэгүй байхат. Албанай хэрэг угаа hонирхолтой. Командировкоор ябаад ерэнэб. Үсэгэлдэр ябажа ерээб». (1969 оной февралиин 11).

«...Яhала hайн байнаб. Албанайм хэрэгшье нилээд урагшатай. hаядаа үнгэтэ фото-зурагуудые гаргахаб. Сагай ошоhыешье балай обёорногүйб. Эндэмнай хабар эхилээ. Газаа аятай зохид, дулаан боложо, заримдаа гэртэ орохо дурагүй байгдана. Нэгэ гэр бүлын хүбүүд мэтэ эбтэй эетэй байнабди».

«Хайрата эжы, Лена абгай ба төөдэй, сайн байна! Хүлисэгты, үни удаан бэшээгүйб. Албанайм хэрэг hайн ябана. Түрэлхид, тоонто нютагаа hанажа заримдаа уйдан гунигалахаш даа. Февралиин 23-да манай заставада концерт харуулаа. Энэ концерт харахадаа, гэртээ ошоод ерэhэн шэнги болооб. Концерт табигшадай дунда буряад басаган байлсаа. Тэрээнтэй уулзажа, сэдьхэлээ ханатараа хөөрэлдөөб. Манай Улаан-Үдын басаган байшоо. Комсомолой путевкоор иишэ ерээд, хүдэлжэ байhанаа хэлээ. Концертын hүүлээр хатар наадан болоо. Танцадашье ябаха аргагүй байгдаа. Бүхэли үдэшэ баян дээрэ наадааб, нүхэд хүбүүдни хатараа hааб даа. hүүлээрнь үдэшын эдеэн үгтөө. Баяр ёhололой оршон байдалда үнгэрөө...» (1969 он, февралиин 28).

Николай Петровой hүүлшын бэшэг иигэжэ дүүрэнэ. Хойто үдэрынь албанайнгаа хэрэг хээ юм бэзэ. Харин бүри хойто үдэрынь, мартын 2-то Николай Петров Уссури мүрэнэй сэбдэг хүйтэн мүльhэн дээрэ баатарай үхэлөөр алдалан унаа hэн. Гартаа кинокамераа баринхай тэрэ хэбтээ. Дайсадай зэрлиг муухай аашые элишэлэн харуулhан кинокадрнуудые буулгажа байhаар дайсанай hомондо харбагдажа, дахин хэзээдэшье бодохогүйгөөр унаа ха юм. Фотоаппарадынь одоо дэгэл доронь байгаа, тэрэниие дайсан обёоронгүй үнгэрөө.

Тон юрын бэшэгүүд. Уран гоёор найруулан зохёохые гү, али уянгалан байжа домоглохые тэрэ огто оролдоогүй. Тиигэбэшье ёhотой совет сэрэгшын гэрэлтэ hайхан образ элирэн харагдана бшуу.

Ногоон тужа соо умбаhан хүдэлмэришэнэй тосхоной нэгэ гудамжын наада захада (Улаан-Үдэhөө ороходо) боробтор үнгэтэй шулуугаар мүлигдэжэ түхеэрэгдэhэн заахан постамент бии. Энэ шулуун постамент Николай Петровой гэрэлтэ hайхан дурасхаалда табигдаа бэлэй. Улаан галстугуудые зүүhэн пионернүүд саг үргэлжэ иишэ ерээд, hайхан сэсэгүүдые табидаг. Эндэhээ эхилжэ хилэ сахигшын нэрэмжэтэ гудамжа hуунагтана. Буряад ороноймнай хүбүүнэй алдарта нэрые гансашье манай эндэ бэшэ, мүн уужам дэлгэр ороноймнай зүг бүхэндэ мүнхэлнэ.

М. ОСОДОЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

БОЛГАРИ

СОФИ. Кюстендилскэ округой «Бобов дол» гэжэ Болгаридахи эгээл томо түлишөөр хүдэлдэг электростанциин гол корпусые бодхохо газарай хүдэлмэри түгэсхэгдөө. Станциин главна корпусые хабсаргаха советскэ томо үргэлгын краниие хүдэлмэришэд суглуулжа дүүргүүтэй байна.

Энэ энергетическэ барилга 600 мянган киловатт хүсэтэй электростанциhаа, жэл бүридэ 1,5 миллион тонно нүүрhэ үгэдэг «Бабино» гэжэ руднигhаа 30 миллион кубометр уhанай багтасатай «Дьяково» гэжэ водохранилищиhаа бүридэhэн байна. Гидроузелые барилга 10,4 мянган гектар газар уhалха арга олгохо байна.

• • •

Толбухинска марганецай рудагай уурхай СЭВ-эй гэшүүн оронуудай металлургида түүхэй эд үгэхэ томо бааза болоно. Иимэ ехэ баялигтай болгар газар дээрэ промышленна томо барилганууд бодхоогдохо байна. Эдэ барилганууд социалис оронуудай аха дүүгэй харилсаа холбооной, тэдэнэй экономическа нэгэдэлэйнь hүлдэ тэмдэг боложо үгэхэ байна.

ПОЛЬШО

ВАРШАВА. Радом город Польшодо, мүн хилын саанашье hайн мэдээжэ болонхой. Олон орондо, тэрэ тоодо Советскэ Союзда, мэдээжэ болоhон телефонно аппарадууд эндэ бүтээн гаргагдадаг юм. Радомско телефонно аппарадуудай завод гуша гаран жэлэй түүхэтэй. Энэ хадаа орон доторхи гансахан лэ иимэ түхэлэй предприяти, дэлхэй дээрэ телефонуудые бүтээдэг гол үйлэдбэринүүдэй нэгэн болоно. Уласхоорондын шухала классай миллион телефонно аппарат Радомдо жэл бүхэндэ бүтээн гаргагдадаг юм. Радомско телефонуудай эрхим hайн шанартай байhые юун эгээн лэ hайнаар гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, hүүлшын 18 жэлэй турша соо предприятида ямаршье гомдол ороогүй. Предприяти дэлхэйн 26 орондо өөрынгөө продукци худалдадаг байна бшуу.

КНДР

ПХЕНЬЯН. Пхеньянда байрын барилга үргэнөөр хэгдэнэ, город болбосон түхэлтэй болгогдоно. Энэ жэлдэ пхеньянецуудай 15 мянган бүлэ мүнөө үе сагай аятай зохид шэнэ байрануудта орожо, тэдэнээ толлохо байна.

Пхеньян городые шэнэдхэн байгуулха зургаан жэлэй холын хараата түсэб зохёогдоо гээд городой барилгануудые түсэблэдэг институдта мэдээсэhэн байна. Энэ түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ, город бүри болбосон гоё болгогдохо, транспортнуудай ябалга hайжарха байна.

Городой түбтэ шэнэ уужам гоё үйлсэнүүд байгуулагдаха, город шадарай hууринуудта олон дабхар байрын гэрнүүд баригдаха. Паркнууд болон бульварнуудые болбосон зохид болгохо хүдэлмэри ехээр хэгдэнэ.

Пхи-Пха гэжэ нэрэтэй угаа ехэ үйлсэ КНДР-эй ниислэлдэ мүнөө жэлдэ нээгдэхэ байна. Энэ хадаа зургаан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан эгээн лэ томо барилгануудай нэгэн болоно.

КУБА

ГАВАНА. Далайгаар ашаа шэрэлгэ Кубада жэл ерэхэ тудам нэмэжэл байдаг. Энэ талаар ороной томо портнууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Национальна флодой ажалшадай, портынхидай эбтэй эмхитэйгээр ажаллаhанай ашаар энэ жэлэй түрүүшын таба hарын турша соо далайгаар ашаа зөөлгэ 1970 оной тус үеынхитэй сасуулбал, 8 процентээр нэмээ.

Гаванын портын hүүлээр хэмжээнэйнгээ талаар хоёрдохи порт гэжэ Орьенте провинциин захиргаанай ба промышленна центр болгошо Сантьяго-де-Куба городой порт нэрлэгдэдэг юм. Энэ хадаа олон тоото причалнуудтай, складуудай байратай, урдан ябадаг хүсэтэ крануудтай, тэрэшэлэн олон тоото автопогрузчигууд болон портын бусад техникэтэй оньhожоруулагдаhан предприяти болоно. Эдэ бүхы түхеэрэлгэнүүдынь Советскэ Союзhаа, бусад социалис оронуудhаа абтаhан байна.

Сантьяго-де-Кубын портынхид бүхы ороной ажалшад шэнги ажал эмхидхэлгые hайжаруулна, шэнэ техникэ хэрэглэнэ, суднануудта ашаа тээхэ ба ашаа буулгаха сагые хороохын түлөө тэмсэнэ. Абтаhан хэмжээнүүдэй ашаар портдо ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА. «Дружба» гэжэ нефтепроводоор Чехословаки мүнөө жэлэй турша соо 10 миллион шахуу тонно нефть Советскэ Союзhаа жэл бүхэндэ абана. 1973 ондо 17—18 миллион тонно хүрэтэр нефть абадаг болохо юм. Энэ үнэтэ түүхэй эдые шадаал hаа ашатай туhатайгаар хэрэглэхэ гэжэ ЧССР-эй химигүүд бэлдэжэ байнхай. Нефть болбосоруулан шанаржуулха хэдэн олон предприятинууд республика дотор баригдажа байнхай. Чехословакиин ехэ нефтехимиин шатаар мүнөө хэдэн арбаад барилганууд бодхогдожо байнхай. Олон завод ба комбинадууд hэльбэн шэнэдхэгдэжэ үргэдхэгдэнэ. Советскэ Союзhаа Чехословаки руу урдадаг нефтиин гол мүрэн Чехословакиин газар дээрэ саашадаа хоёр hалаа боложо урдаха юм. Нэгэ hалаань Братиславадахи «Словнафт» гэжэ комбинат руу, нүгөөдэнь Залуждахи чехословак-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ нефтехимическэ комбинат тээшэ урдаха.

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ. Венгриин хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативууд ба гүрэнэй ажахынууд таряа хуряалгаяа түгэсхэбэ. hайн ургаса хуряагдаа. Орон дотор эгээн ехээр таряа ургуулдаг Бекеш областиин ажахынууд гүрэндэ 200 мянга гаран тонно эрхим таряа тушаагаа.

Хэдэ хэдэн госхозууд болон кооперативуудта гектар бүриhөө 50 ба дээшэ центнер орооhо таряан хуряажа абтаhан байха юм.

Таряа хуряалгада 14 мянган комбайн, 1000 жатка болон хүдөө ажахын бусад техникэ хэрэглэгдэнэ.

(ТАСС).

Урда Вьетнамай арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд американ-сайгоной сэрэгшэдтэ хатуу шанга сохилто үгэнэ. hүүлэй хэдэн hарын туршада хархис этэгээдүүд олон сэрэгшэдээ алдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Урда Вьетнамай патриодуудай тагнуулай отряд.

ВИА—ТАСС-ай фото.



ЕХЭ МҮРЫСӨӨН ДҮҮРЭБЭ

Хүнгэн атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан манай ороной спортсменүүд хорин алтан медаль абаба. Улаан майкатай манай спортсменүүд юһэ дахин хүндэлэлэй дээдэ табсан дээрэ гараһан байха юм. Тиихэдэ хоёрдохи табсанда гурба, гурбадахида найма дахин гаража, мүнгэн, бронзо медальнуудые абаһан байна. Тус мүрысөөндэ Киевһээ ерэһэн Валерий Борзов 100, 200 метрэй зайда урилдахадаа бусадһаа хурдан байжа, түрүү һууринуудые эзэлһэн байгаа. Мүн тэрэнэй нютагайнь спортсмен Евгений Аржанов 800 метрэй зайда урилдахадаа, баһал эрхим байба. Армениин түлөөлэгшэ Фаина Мельник диск шэдэхэдээ, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтоожо шадаа.

Хельсинки хотодо үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ ГДР-эй спортсменүүд хоёр жэлэй саада тээ Афинада шүүһэндэл адляар амжалта туйлажа, 12 алтан, 13 мүнгэн, 7 бронзо медальда хүртэбэ. ФРГ-гэй суглуулагдамал команда 5 алтан медаль абаа. Үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, олимпиин нааданһаа өөрэгүй шанга тулалдаан болрожо, дэлхэйн гурбан рекорд шэнэлэгдэбэ.

Манай ороной спортсменүүдэй дундаһаа Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэгшэд гэбэл: Ленинградай Надежда Чижова (ядро — 20,16 метр), Киевэй Николай Смага (ябагаар 20 километрэй зайе 1 час 27 минута 20 секунда). Алма-Атын Вениамин Солдатенко (ябагаар 50 километрэй зайе 4 час 02 минута 22 секунда), Ригын Янис Лусис (копье — 90,68 м), Вильнюсэй студент Кестутис Шапка (үндэрые харайлгаар — 220 сантиметр) гэгшэд болоно.

Мүрысөөндэ хабаадалсаһан оронууд сооһоо социалис оронуудай спортсменүүд эрхим амжалта туйлаһан байна. Чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэгшэдтэ барюулагдахын түлөө табигдаһан 38 алтан медалиин 25-ниинь социалис оронуудай спортсменүүдтэ барюулагдаһан байна.

Хельсинки хотын стадион дээрэ зургаан үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн һонирхолтой мүрысөө харахын тула хамта дээрээ 200 мянган хүн суглараһан байха юм.

(ТАСС).

35 ЖЭЛ СОО ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ЮМ

Байгша оной июль һарын хоёрдохи арбан хоногһоо республика доторнай орожо эхилһэн хура бороо һүүлэй үедэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ уһа асараа. Илангаяа Захааминай, Зэдын, Кабанскын, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Баргажанай, Яруунын аймагуудта үнгэрһэн энэ үе соо ехэ бороо ороһон байгаа. Тиигэжэ дурсагдагша аймагуудта һарын туршада 160—250 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон ороһон байха юм. Энэнь урда жэлнүүдтэ июль һарада ородог хура борооһоо 2-3 дахин үлүү болоно. Жэшээнь, Кабанскын аймагта июль һарада 307 миллиметр хүрэтэр бороо ороһон. Энэнь тус аймагта жэлэй туршада ородог шииг нойтонтой тэнтэй юм. Тиихэдэ республикын зарим аймагуудта үдэрэй туршада 40—60 миллиметр хүрэтэр хура бороо ороһон байгаа.

Иимэ ехэ аадар бороотой үүлэн хаанаһаа манай республика руу ерээ юм гэхэдэ, Монголой Арадай Республикаһаа «урда зүгэй аадар бороотой үүлэн» гэжэ нэрлэгдэһэн шииг нойтон Буряадай республикада ерэһэн байна. Хаа хаанагүй ехээр ороһон бороогой уһан гол горходые үерлүүлжэ эхилһэн байгаа. Жэшээнь, Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудта 20—30 жэлэй саада тээ Елань, Кабанья, Вилюйкэ горхонууд бии байһан гэхэ. Зүгөөр эдэ горхонууд хаташанхай, ямаршье бороотой жэлдэ үзэгдэхэеэ болиһон. Харин энэ жэлдэ эдэ горхонууд дахинаа дэлбэржэ, нютагай үбгэжөөлнүүдые гайхуулһан байна.

Июлиин 23—26-най үдэрнүүдтэ Захааминай, Түнхэнэй, Ахын, Зэдын аймагуудта аадар бороо һуулга һабаар эюулһэндэл адхаржа мэдээ. Тиигээд үндэр хада хабсагайн үбэртэ һууһан айл аймагуудта хүшэр хүндэ байдал тохёолдуулаа. Жэшээнь, Эрхүү голдо шудхадаг Зуун-Морин, Зэдэдэ — Гэзээтэ, Цагаата, Зэлтэрэ горхонууд үдэр, һүниие алгадгүй нэмэ нэмэһээр, Эрхүү, Зэдэ голнуудай уһан үерлэжэ захалаа. Илангаяа Зэдэ голой уһан ехээр нэмэжэ, ойро тойрон байрлаһан малай гүүртэ, отара, фермэнүүдэй ажалшадые мэгдэхээһэн. Жэшээнь, хоёрхон сүүдхын туршада Зэдэ голой уһан аяар 4 метр 50 сантиметр хүрэтэр нэмээд байгаа бшуу. Зэдэ голой уһан 1940 ондо иигэжэ гэнтэ нэмэһэн юм. Тиихэдэ 3 метр 50 сантиметр уһан ерээ гэжэ тэмдэглэгдэһэн юм.

Зэдын аймагта ажаһуудаг үбгэд, хүгшэд Зэдэ станци уһанда абтаа гэжэ дуулаагүйбди, мүнөөл тиимэ ушар тохёолдобо гээд хөөрэлдэһэн байна. Иимэ ехэ уһан үерлэжэ байһан Сэлэнгэ мүрэндэ нэмэри болож ороходоо, ойро тойронхи набтар газарнуудта ехээр гараа бшуу. Новоселенгинск тосхондо хоёр сүүдхын туршада Сэлэнгэ мүрэнэй уһан метр хахад шахуу нэмээ гэжэ тэмдэглэгдээ һэн.

Улаан-Үдэ хотын ажалшад тэрэ ехэ уһые июлиин 30-най үдэр ерэхэ гэжэ тухайлһан байгаа. Үерэй ехэ уһан ерэжэ ябана гэжэ хотын ажалшад, мүрэнэй эрьедэ дүтэ ажаһуугшадта хэдэн үдэр урид мэдээсэгдэжэ, уһанай аюулда оромоор айлнууд ондоо тээшээ нүүлгэгдэһэн байгаа. Июлиин 31-нэй һүни хүлеэгдэһэн уһан Улаан-Үдэ хүрэжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэе үертэ абтаа.

Гэнтэ ерэһэн үерэй уһанай Байгал далайда хүрөөгүй ябатар, сүүдхын туршада Сэлэнгэ мүрэн нэгэ метр 20 сантиметр нэмэжэ эхилбэ гэһэн мэдээсэл Хяагтын адагһаа абтаһан байгаа. Энэнь урда жэлнүүдэйхиһээ нэгэ метрээр үлүү уһан ерээ гэжэ тэндэ тодорхойлогдоһон байба. Тэрэ ехэ уһан Новоселенгинскдэ хүрэхэдөө, 60 сантиметрээр нэмээ.

Улаан-Үдэ хотын ажалшад Сэлэнгэ мүрэнэй уһан үшөө 100—120 сантиметрээр нэмэхэнь гэжэ багсааһан байгаа. Улаан-Үдэ шадар июлиин 28-һаа эхилээд Сэлэнгэ мүрэнэй уһан хоёр метрээр нэмэжэ, дүн хамтадаа 415 сантиметр болоһон байгаа. Иимэ ехэ уһан Улаан-Үдэ шадар 1936 ондо үзэгдэһэн юм, тэрэ гэһээр 35 жэл болоржо дахин үерлэбэ.

Сэлэнгэ мүрэнэй уһан татажа эхилһээр үнишье болоо һаа, ехэл аали удаанаар һабадаа орожо байна. Мүнөө Сэлэнгын уһан хоёр метрһээ үлүүгээр доошоо һуугаад байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын бүхы аймагуудтахи гол горхоной уһан татажа захаланхай.

Август һарын хоёрдохи хахадта нарата дулаан үдэрнүүд үзэгдэхөөр хүлеэгдэнэ. Тиибэшье һаа, зарим үдэрнүүдтэ үүлэтэй байжа, хура бороо, аадар орохо. Зүгөөр гол горхоной уһан нэмэхэгүй.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.



КРАСНОЯРСК. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин В. В. Сукачевой нэрэмжэтэ ой модоной научно-шэнжэлгын институдай лабораториин хүдэлмэрилэгшэд А. И. Вологдин, Г. С. Коврыгин гэгшэд модо шэнжэлжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АМЖАЛТАТАЙ

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ загаһа олзоборилгын колхозой тепличнэ ажахые А. Романов хүтэлбэрилдэг юм. Үгэрсын ехэ ургаса хуряахын тула энэ бригадын гэшүүд габшагай һайнаар хүдэлмэрилөө. Тиигэжэ нёдондонойхиһоо эртэ — июнь һарын хуушаар — түрүүшын ургаса хуряаһан байна.

Үгэрсэ ургуулагшадай ажал хүдэлмэринь амжалтатай. Августын 15-най дүнгөөр тэдэнэр хамтадаа 430 центнер үгэрсэ суглуулжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, 65 мянган түхэригэй олзо оруулһан байна.

Энэ бригадын гэшүүд үшөө 100 центнер үгэрсэ хуряаха уялга абанхай.

А. БУСУРМАНОВ.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдэ хотын «Дружба» кинотеатрай дэргэдэхи сэсэрлиг.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Хилын саанаһаа

Аха дүүгэй харилсаа холбооной һүлдэ тэмдэг

СОФИ. ТАСС-ай корр. В. Дмитриев иигэжэ дамжуулна:

НРБ-дэ марганецай рудагай нөөсэнүүд угаа элбэг юм. Марганецай ферросплавуудые тэндэ бүтээн гаргаха предприятинуудые һонирходог оронуудай хамтын хүсэлэл оролдолгоор 1972 ондо бариха тухай асуудалые шэнжэлхэ гэжэ СЭВ-эй гэщүүн оронуудай харилсаа холбоо саашадань гүнзэгырүүлхэ, нарижуулан һайжаруулха, социалис экономическа нэгэдэлые хүгжөөхэ талаар СЭВ-эй 25-дахи сессиин баталан абаһан ехэ программа соо бэшэгдэнхэй.

Толбухинска округто болгар геологуудай һаяхан элирүүлһэн марганецай рудагай баялиг уурхай тухай эндэ хэлэгдэнэ. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, жэл бүри 3 миллион тонно руда малтаад байгаа һаа, тэрэнэй нөөсэ 200 жэлдэ хүрэхэ байна. Уурхайе шэнжэлэлгэдэнь болгар ханинартаа совет мэргэжэлтэд туһалһан байха юм.

ТҮҮХЭТЭ ОЙ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамдахи августын революциин 26 жэлэй ой августын 19-дэ гүйсэбэ. Энэ илалтын ашаар 1945 оной сентябриин 2-то Вьетнамай Демократическа Республика бии болоо гэжэ соносхогдоо һэн.

Урдын колони ба феодальна шахуу орондохи революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ Агуухэ Октябриин социалис революци тон ехэ нүлөө үзүүлээ. Вьетнам коммунистнуудай хүтэлбэреэр ажалшан арадай хэһэн шэн зоригто тэмсэл революциин илалтада хүргэһэн байна. Дэлхэйн фашизмые Совет Армиин һамна зада сохилго августын революциин амжалтада туһалаа.

Эрэлхэг зоригто вьетнам арад тэмсэлэй ба илалтануудай түүхэтэ замаар ябажа гараа. Өөрынгөө эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые хамгаалхадаа, француз колонизаторнуудые бута зада сохёо һэн. ДРВ-гэй арад шэн зоригтойгоор ажаллажа, социалис байгуулалтада шухала амжалтануудые туйлаа. США-гай империалистнуудай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэлнүүдэй жэлдэ бата нягтаар жагсаһан вьетнам арад ёһотойл баатаршалга гаргаа, гаргаһааршье.

Ажалшадай партиин хүтэлбэреэр ДРВ-гэй арад ба зэбсэгтэ хүсэнүүд США-гай үүдхэһэн агаарай дайнда хүндэ хүшэр туршалгануудые нэрэтэй солотойгоор тэсэжэ гараад, социализм найдамтайгаар байгуулна, Вьетнамай революциин социалис туйлалтануудые һэримжэтэйгээр хамгаална.

Урда Вьетнамай Республикын Национально-сүлөөрэлгын фронтын ба Саг зуурын революционно правительствын хүтэлбэреэр Урда Вьетнамай патриодууд США-гай экспедиционно корпусто, тэдэнэй туһамаршадта шанга сох... нуудые хээ, хэжэшье байһаа...

Вьетнамай асуудал политич... талаарнь гуримшуулха тухай... лан ёһоной дурадхалнуудые ху... абахаһаа арсаад, Индохита... дайн байлдаае унжагайруулжа, гэдхэжэ байһан США-гай ябуу... нууд ба мэхэ гохонуудта ха... болгон вьетнам арад Лаосо... Камбоджын арадуудтай зэр... ябажа, США-гай эзэрхэг тури... түсэбүүд болон һанаашалгану... таһалдуулха тэмсэлээ шангадх...

Августын революциин ойе... дэглэжэ байхадаа, Вьетнамай... тарлиг арад президент Хо Ши... нэй захяануудые дүүргэлтэ бол... национальна шухала эрхэе... гаалхаар, туйлаһан илалта... саашадань арьбадхахаар шии... байна. Бүхы илалтануудай Со... скэ Союзай, бусад социалис оро... дай, бүхы түрүү үзэл бодолто... түрэлтэнэй аха дүүгэй, али ... талын дэмжэлгэ ба туһалам... таһаршагүй холбоотой гэжэ... нам арад гүнзэгы ехэ баясхала... гаар тэмдэглэнэ.

Сиридэ түмэр зам барилга

ДАМАСК. (ТАСС). Латакия—Камышлы гэжэ түмэр замай шухала магистраль барилга Советскэ Союзай техническэ туһаламжатайгаар амжалтатай һайнаар хэгдэнэ гээд Сириин транспортын министр Омар Сибаи «Аль-Баас» газетын корреспондентдэ мэдүүлээ. 7,0 километрэй энэ зам ороной шухала центрнүүдые Латакия гэжэ далайн порттой холбохо юм. Тэрэнэй ашаа шэрэлгэ түрүүшын шатада 1 миллион тонно, саашаа саашадаа 3 миллион тонно болохо юм.

АЖАЛШАДТА ДОБТОЛОЛГО

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корр. А. Жигулев иигэжэ дамжуулна:

Президент Никсонэй соносхоһон онсо финансово-экономическа программа американ ажалшадта шууд сэхээр добтололго, экономическа ехэ бэрхэшээлые тэдэнэй хүзүүн дээрэ тохохо һэдэлгэ болоно. Республиканска правительствын шэнэ экономическа политикада США-гай түрүү үзэл бодолто олониитэ, профсоюзууд иимэ сэгнэлтэ үгэнэ.

Салин хүлһэ ба сэнгүүдые хэбээрнь үлөөлгэ хүдэлмэришэдэй ажабайдалда сохилто болоо үгэнэ гээд «Дейли уорлд» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Өөһэдтэнь нэмэлтэ ашаг олзо оруулха байһан дээрэһээнь энэ программые американ монополинууд ехээр һайшаана.

Салин хүлһэндэ тогтоогдоһон хиналта американ хүдэлмэришэдэй забастовко хэхэ эрхыень горитойгоор һуларуулна гээд хэблэл тэмдэглэнэ. Орон дотор ажамидаран һуухын тулада шухала болохо зүйлнүүдэй сэнгэй дээшэлэлгэ (жэлдээ дунда зэргээр таба-зургаан процент) ээзд баяшуултай хэлсээ хэхэдээ, салин хүлһэ дээшэлүүлгые өөһэдынгөө эрилтэнүүдэй нэгэн болгон табихые Америкын ажалшадые баадхана. Мүнөө США-гай правительство ээзд баяшуулда тааруу ябуулга хэхэдээ, эдэ эрилтэнүүдһээ хүдэлмэришэдэй арсахыень баадхаһан байха юм.

Орон дотор юумэнэй үнэ сэнгэй эгээн дээдэ хэмжээндэ гараад байһан үедэ экономическа шэнэ программа соносхогдобо гээд профсоюзна хэблэл онсолон тэмдэглэнэ. Юумэнэй сэн хэбээрнь үлөөхэ гээшэ мүнөө хүндэ хүшэр байдалда ороод байһан хэдэн арбаад миллион американецуудые иимэ байдалтай зангаарнь үлөөхэ гэһэн удхатай. Тиихэтээ хамта, федеральна гаргашануудые 4,7 миллиард доллароор хороохо гэһэн правительствын дурадхал профсоюзна хэблэлэй зааһанай ёһоор, хүдэлмэригүйшүүлые олон болгохо, тиихэдээ сэрэгэй гаргашануудые, тусхайлбал, Вьетнамдахи дайн байлдаае мүнгэ зөөреэр хангалгые хороохогүй байна бшуу.

Вашингтон Холбоото Штадуудай арадта эсэргүү экономическа дайе шангадхана гээд правительствын шэнэ экономическа программые тайлбарилхадаа, «Дейли уорлд» газетэ бэшэнэ.

ЭРИД ШУУД БУРУУШААЛГА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Президент Никсонэй онсо хэмжээнүүдые Сан-Францискада болож байһан американ багшанарай профсоюзай съездэ хабаадагшад эрид шангаар шүүмжэлээ. Салин хүлһэ ба сэнгүүдые хэбээрнь үлөөхэ гэһэн хэмжээнүүд экономикые һэргээлгэдэ ба хүдэлмэригүйшүүлые үсөөрүүлгэдэ туһалжа шадахагүйл ха гээд профсоюзай түрүүлэгшэ Дэвид Сельден онсолон тэмдэглээ. Доторой социальна программада мүнгэ һомололгые хороохо тухай президентын дурадхалые шүүмжэлхэдээ, гэгээрэлэй ба һургуулинуудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ хамаатай асуудалнуудые мүнөөнэй республиканска правительство оройдоошье хэрэгсээнэгүй гээд тэрэ мэдүүлээ.

Американ багшанарай забастовко хэхэ эрхэтэй байһые хамгаалжа байһанаа съезд элирхэйлээ. Съезд хадаа городой гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй забастовкодо хабаадаһанай түлөө түрмэдэ хаагдаһан, Ньюарка городой 250 багшанарта талархажа ба тэдэниие дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

АЖАЛШАДАЙ ЭРХЭ... ДОБТОЛГО

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай ... В. Чернышев иигэжэ дамжу... хэдэн арбаад мянган ам... ажалшадай забастовочно хүд... тэй тэмсэхын тулада финан... экономическа онсо хэмжээну... хэрэглэхэ һанаашалга США-гай сагаархид гаргана.

Салин хүлһэ ба сэнгүүдые ... хэбээрнь үлөөхэ», 90 үдэрэй ... ша соо забастовочно тэмсэл ... гүй, шэнэ забастовконуудые ... хэгүй тухай профсоюзуудта Ни... нэй правительство эрилтэ хээ.

Профсоюзуудтай хэлсээ хэхэ... лаар правительствын главна ... шалгашан Дж. Каунтс прави... ство иимэ эрилтэ хэхэ «хуу... эрхэтэй» гээд Вашингтондо ... пресс-конференци дээрэ мэдү...

Мүнөө үедэ США-да 150 ... гаран ажалшан забастовко хэнэ.

Англиин хүдэлөөнэй ехэ ... һаа түбэгшөөн айһан засаг... ажалшадай ябуулгануудтай ... хэ шэнэ аргануудые бэдэрнэ. ... энэ хадаа, правительствын ... абажа байһан экономическа ... хэмжээнүүдэй нэгэниинь ... гээд американ профсою... түлөөлэгшэд заана. Салин ... һэ ба сэнгүүдые «хүл... гүй байха», 90 үдэрэй турша... забастовко хэхые һэдэгшэдтэ 5 ... ган доллароой яла тохогдохо ... Каунтсын пресс-конференци ... заналта хэһэниинь тушаа б... ушар бэшэ юм.

ХАРА-НЮДЭН ХҮБҮҮН

ОНТОХОН

Урдын урда сагта, ургы ногоото дайдада, ара таладаа бэлшэдэг арбан түмэн адууһа малтай, үбэр таладаа бэлшэдэг үй түмэн үхэр малтай албата хаанайхи ажануудаг байгаа һэн ха.

Тиихэ яахын хирэндэ, зүүни зүүн хойто зүгһөө, зүгөөргүй холын дайдаһаа, нара халхалма томо нарбагар хара шолмос шубуун ниидэжэ ерээд, атарлан бэлшэһэн адууһа малыень, амгалан һууһан албата зониень захаһаань залгижа, үзүүрһээнь үмхэжэ, амар заяа үзүүлхэеэ болибо. Баян бардам тэрэ хаан баггүйгөөр сухалдажа, «барьяад асарагты тэрэниие, бажуужа алахаб өөрөө» гээд, баатар мэргэн сэрэгүүдээ хойно хойноһоонь эльгээжэл байба. Теэд тэрэнь үһөөрхэн ерэһэн дайсанаа өөртөө дүтэ табидаггүй, үйлэ муута шолмос һэн тула, үй түмэн сэрэгүүдыень үрэбхин һорожо, залгижал байба. Аргаяа барагдаһан хаан албата зондоо хандажа: «халдан ороһон дайсаниие харбажа унагааха хабатай ангууша мэргэн хүбүүн албата зонойм дунда хаана хэн байнаб, мэдэһэн хүн байбал, мэнэ гэһээр дуулгагты намда» гэһэн зар тунхаг тарааба. Барууни баруун хойто зүгтэ, баян хангай дайдада Халзан-Хуура үбгэнэй хүбүүн Хара-Нюдэн гэдэг хоногшын газарта ябаһан. хэрмэнэй хоёр нюдэн соогуурнь ходоро харбадаг, айхабтар мэргэн ангуушан бии юм гэһэн зэрэб үгэ соностожо, яаралтай түргэн элшые ябуулба ха тэрээндэ хаан. Хара-Нюдэн хүбүүн хаанай захиралта абахадаа, амитан зоноо аршалан, аюулта дайсантай тулалдахаар эрид зориг түрэжэ, эршэ хүсэниинь зангирба. Эритэ мэсээ хурсадажа, эмээлтэ мориндоо мордобо. Эжы аба хоёроо энхэрэн тэбэрин таалажа, элүүр мэндые юрөөгөөд, һургаал заабариие соносожо, һонор сэзжэдээ хадуугаад, харата дайсаниие мүрдэн, хаагуур яагуур харайлгажа ябатарнь, хүлэг хурдан мориниинь хүрьһэ сабшан зогсожо, ...нэй хэлээр түүрээбэ: «Эжэл болоһон эзэмни, ойндоо хадууужа абалши, дараха гэһэн дайсанши даншье һаа һэргэг, үндэр уулын оройдо, үүлэ манан хүреэ соо түмэн модоые үзүүрээрнь холбожо, түхэреэн ехэ уургай заһаад, гурбан хара үндэгэ түрэнхэй, үдэшын газарта үрбэгэд гэһэниие үрэбхин залгижа һуудаг, үглөөнэй улаан наранаар лэ ойрохон зуура һажадаг юм байна. Үндэгэдынь дэлбэржэ дэгжэбэл, үлгэн дэлхэйн амитадые үрэбхихэ, залгиха зорилготой юм ха. Үрдихэл хэрэгтэй эзэмни» гээд үүрһэн заадан байба ха. Хара Нюдэн хүбүүн хазаарта моринойнгоо түүрээлгээр, мандаһан наранай толон доогуур маряажа, сиртон ябатарнь, һажажа һууһан шолмос хара шубуун һаршагад гэһэниие абяархаба. Хара-Нюдэн тэрэнэй шохогод гэхыень алдангүй, һухай улаан һуршаяа һуга татан гаргажа, һур хүбшэргэйдэнь оноогоод, бугын эбэр номоной булсуу туласа татажа, «арьяатан хара шолмосой аман хүзүүн амаргал хоёроинь хоорондуур амин голыень таһа сохин гараарай» гэжэ шэбшээд табижархиба. Зэбэтэ һомониинь зэдэлэн хүүежэ, заагдаһан газараараа гараба. Зэмэтэ хара шолмосой монсогор тархинь таһараад, мухарин хажуушаа унашалай. Хара-Нюдэн хүбүүнэй харбаһан һомонойнгоо хойноһоонь харайлган лаража ошоходонь, үйлэ муута шолмос үүр ехэ уургайгаа үлти зада тэршэлээд, үхэн унаһан хэбтэбэ. Гурбан хара үндэгэдынь губи жалгын габа руу мухарилдан орожо олдобогүй. Тэрэ шолмосой тээзгэр хүхэ гүзээень тэһэ харбажархихадань, тэрээндэ залгигдаһан аад, һэбһэн болож үшөө үрдеэгүй байһан амитан зон гэдэһэнэйнь соорхойгоор гүйлдэн гаража, Хара-Нюдэн хүбүүндэ халуун баяраа мэдүүлэн, хангай дайдын ханхинаса хашхаралдаба. Үлгэн ехэ дэлхэйнгээ үлзы байхынь тула үхэһэн шолмосой үмхэй һэеые үнэһэн болотор галдажа, шандаруу болотор шатаагаад, шанга һалхинда хиидхэбэ. Эрлиг дайсаниие дараһанаа эзэн хаандаа дуулгахаяа эртэлэн яаража ошоходонь, гуримгүй баян хаанайнь гушан гурбан таһагтай гоёхон ордонойнь үбэртэ гурбан сэргэ зоогоотой байба һэн ха. Ахамад ноёдой буудаг алтан сэргэдэнь бууха гэхэдэнь, арһан жолооень даажа ядан, ара гэдэргээ найгашаба. «Яана гээшэб» гээд, мэргэд ноёдой буудаг мүнгэн сэргэдэ бууха гэхэдэнь, мүн лэ жолооень даабагүй. Хара зоной буудаг хайлааһан сэргэдэ бууха гэхэдэнь, хандагай жолооень даажа ядан, хажуу тээшээ хэлтышэбэ. «Ай, жаалда, абай хаанай алта мүнгэн сэргэнүүд аад лэ, агта мориной жолоо даахагүй байха юм хаям гэжэ хэн мэдэбэ»,— гээд һуршаяа газарта хадхажа, һур жолоогоороо мориёо уяад, ордондонь орохоёо ябатараа, эритэ мэсэ үргэлөөд, эзэн хаанайда орожо болохогүй юм гэжэ эжы, абынгаа захиһаниие эндэ һаял һанажа, эбэр номо һаадагаа үлгэхэ газар хараашалан байтараа, ордон гэрэй оройдохи алтан ганжарта үлгэжэрхихэдэнь, ордон оройһоо доһолон, хана уняагаараа хахинаад хүхинөөд, хамхаран унаха түхэлтэй болобо. «Гайха тагна ехэ. Эзэн хаанай ордон аад лэ, эгээл хүнэй барижа ябаһан эбэр номо һаадаг даахагүй байхань хайшаа юм гээшэб»,— гээд, үшөө нэгэ һуршаяа үтэрхэн газарта хадхажа, номо һаадагаа үлгэбэ. Тиигэээд алтан барюултай мүнгэн үүдыень нээгээд, багтажа ядан хабшуулдаһаар ороходонь, ордон соонь хэншье харагдабагүй. «Хаан баабай хаанабта, даабариетнай дүүргээд, дуулгахаяа ерэһэн бэлэйлби» гэхэдэнь, хаан, хатан хүүхэнтээ дорьбоон доһолооһоо һүрдэжэ, ороң доогуураа шургаһанаа уухилалдаһаар гаража, Хара-Нюдэн хүбүүндэ халуун баяр хүргөөд, «далай баян зөөриһөөмнай дуран соогоо абыш» гэжэ дурадхаба. Теэд Хара-Нюдэн хүбүүн: «Олзын түлөө оролдоогүйб. Олоной туһада орон нютагаа аршалан, үршагта дайсаниие усадхааб» гэхэ зуураа, хүүхэндэнь зүрхэнһөө дурлажа, хүрьгэниинь болохо хүсэлтэй байһанаа мэдүүлбэ. Хаан баабай: «Түбэгтэй гурбан туршалга түрүүлэн дабажа гараһан мэргэн баатар хүбүүн лэ минии хүрьгэн болохо юм. Ши хүбүүн, даабариием дүүргэбэ гээшэш. Үшөө хоёрые үрдижэ дүүргэхэ ёһотойш» гээд урилдаа һорёоной туршалга олоной дунда соносхобо. Хаанай хүрьгэн болохо хүсэлтэй байһан баяд ноёдой бардам омог хүбүүд бай буляалдаанда зэһэжэ, хаана янаһаа сутларбад. Үхэһэн шолмосой үгы болоһон гурбан хара үндэгэдшье хүнүүд болон хубилаад, хүбүүдэй дунда зогсобод. «Жаран модоной хараанда һубарюулан хадхагдаһан жаран зүүнэй һүбөөр нэгэ доро ходо гараса харбажа шадаһан мэргэн баатар хүбүүн лэ минии хүрьгэн болохо юм» гэһэн хаанай зарлиг буужа, түшэмэд ноёдой хүбүүд түрүүлэн харбажа оробошье, тудаха мэргэн байбагүй, тэдэнэй дундуур шургаһан шолмос дайсанай хүбүүд суранзата зүүень тудабашье, һүбөөрнь гаргажа бирабагүй. Хамагай һүүлдэ харбаһан Хара-Нюдэн хүбүүн лэ жаран зүүнэйнь һүбөөр ходо гараса харбажа, хаанай хоёрдохи даабариие дүүргэбэ. Тэрэнэй удаа «гурбан хоногшын газарһаа гүйгөөшэ моридые урилдаажа, хахад үдэрэй туршада хамагһаа түрүүлэн ерэһэн хурдан хүлэг морито мэргэн баатар хүбүүн лэ минии хүрьгэн болохо» гэһэн хаанай удаадахи зарлиг буужа, хурдан морито хүбүүд холын урилдаанда мордобо. Хэлсээтэ газартаа хүрэжэ, болзоото сагаа хүлеэхэ зуураа, Хара-Нюдэн хүбүүнэй шэнээнь таһаран һажажа, бүхэ нойроор тэрэ унташаба. Улаан наран мандажа, урилдаха сагынь болобо. Зэргэдэ жагсаһан хүбүүд зэлэ татан гүйлгэлдэшэбэ. Теэд Хара-Нюдэн хүбүүн һэрихэ юм бэшэ даа. Хүлэг мориниинь эзэнээ яашье һэреэжэ ядахадаа. уйдхар гомдолдо дарагдан, нюдэнһөөнь гоожоһон нёлбоһон эзэнэйнгээ нюур дээрэнь дуһаалан, баруун тээшээ урдажа, Байгал далайда шэнгэбэ. Зүүн тээшээ урдажа, Зүлхэ мүрэндэ шудхаба. Энэ үедэ Хара-Нюдэн хүбүүн хазаарта моринойнгоо халуухан нёлбоһоной хасар дээрэнь дуһахадань, «гайха тагна ехэ, газар газарай бороошье ондо ондоогоор ородог бэлэйл. Харин эндэ бүлеэн бороо ородог байба гээшэ гү» гэхэ мэтээр зүүдэлэн хэбтэтэрээ, моринойнгоо сабшаха зулгаахые мэдэржэ, һуга харайн бодоходонь, наран дээрэ гаранхай, хүлэг мориниинь хажуудань хүнхинэсэ үүрһэжэ байба. Хара-Нюдэн хүбүүн хамагай хойно гээгдэбэшье, «харайса дээрэнь хүсэхэб, алхаса дээрэнь ахихаб» гэжэ аман тангариг хэлээд, гурбан тулам шулуу түүжэ ганзагалаад, гунан хүлэгтөө мордожо, гуя руунь гурба дахин шабхуурдажархиба. Хүлэг хурдан мориниинь холо холо харайжа, хониной шэнээн шабхай хобхоро сабшалан хаялан, хурдан морито хүбүүдые хүсэн ахин гарабашье, шолмос гурбан хүбүүдые яашье хүсэжэ ядахадаа, хүлэг мориниинь хөөрэжэ, хүхэ тэнгэридэ дэгдэбэ. бад гэсэ турьяжа, балай мана буулгаба. Манандa төөриһэн шолмосууд уһа шабарта хаагдахадаа, үндэгэн түхэлдөө ороод, мухарилдан гаража ябатарнь, Хара-Нюдэн хүбүүн гурбан тулам шулуугаа дээрэһээнь сасажа, шуһан бороо, шулуун мүндэр буулгаба. Шолмосой гурбан үндэгэд шулуун мүндэртэ сооро сохигдон тэһэржэ, шуһан бороодо шобто угаагдан хайлажа, бур шабарта шэнгэжэ хосорбо. Урилдаа һорёондо сугларһан олон түмэн улад зоной ульгам хүлэгтэ хүбүүе угтан хүлеэн байтарнь, хүхэрэгшэ тэнгэриин доохонуур, хөөбэлзэгшэ үүлэнэй дээхэнүүр хүүехэ абяан соностожо, хурдан хүлэг морито мэргэн баатар Хара-Нюдэн хүбүүн дүүлин дуулан ерэжэ, дүхэригэй дунда буушалай. Хаанай хүүхэн дангина Хара-Нюдэн хүбүүндэ баяр хүргөө.

Дайгаа даража, даагаа һулдэжэ, дархан солодо хүртэһэн Хара-Нюдэн хүбүүн байгаа буляжа, баран зондо һайшаагдан, хаанай хүүхэн дангиные һамган абалай.

Энэ үльгэр Байгал-Худара нютагай Василий Дарханов гэдэг 83 наһатай үбгэн баабайн аман хөөрөөнһөө 1967 ондо бэшэжэ абтаа.

Бата-Мүнхэ ДЫШЫНОВ.

Патриодуудай амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Бахо шадар августын 15-най һүни дайсаниие добтолходоо, Урда Вьетнамай патриодууд тэдэнэй 311 солдат ба офицерые алаһан, шархатуулһан байна гээд АПО агентство мэдээсэнэ.

Августын 15-най үглөөгүүр мүн лэ энэ райондо сүлөөрэлгын армиин подразделенинүүд Сайгоной туһамаршадай армиин далайн ... бүхэли ротые хүсэдөөр усадхаа.

Куангчи, Тхыатхиен прови... нуудта июль һара соо сүлөөр... зэбсэгтэ хүсэнүүд американ... сэрэгүүдэй 400 гаран сол... хүлһөөнь буулгаа, сэрэгэй 23 ... на усадхаа, 6 вертолет ... унагаагаа, буу зэбсэг олоор ... жа абаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха асуудалаар түрүү бэшэг. «Техникын хүсөөр» гэжэ В. Николаевай статья. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Юрөөгэй туршалганууд» гэжэ П... таевай статья. Манай интер... Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: ... эй материал. Хилын саанаһа... таһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... гэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр ... һэн ниитэ гаршаг доро нюта... тагай һонин.

Сэнхир экран

МОСКВА ХАРУУЛНА: 18.25— «Следователь по особо важным делам» гэһэн документальна фильм (хоёрдохи хубинь). 19.20 — футбол. Эндэ «Спартак» (М) — «Динамо» (М) командануудай хоорондо болоһон наадаанай хоёрдохи хахад харуулагдаха. 20.05 — «Живой труп» гэһэн уран һайханай фильм (2-дахи серинь). 21.10 — концерт.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 22.0... — телепанорама. 22.20 — концерт. 22.40 — «Түрүү дүй... шэл — хүдөө нютагуудта» гэһэн дамжуулга. 23.00 «Цири... программа» гэһэн телевизионно фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-38, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-03596. Заказ № 1035.